

INFORMATOR NSPRV

**BESPLATAN
PRIMERAK**

NSPRV je kolektivni član i osnivač Sindikata radnika u prosveti Srbije (Srps)

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 4 • MART 2010 • BROJ 34

1 GOAL – EDUCATION FOR ALL Join the lesson 20th april

Сваке године, током Глобалне недеље акције Е1 позива светске лидере широм света да допринесу испуњењу својих обећања везаних за образовање. Ова, 2010. година ће бити нарочито посебна због кампање „1 циљ: Образовање за све“. Ова кампања је покренута да се подудари са светским првенством у фудбалу. FIFA – светско фудбалско првенство ће привући пажњу милијарди навијача широм света и први пут се одржава у Африци. Африка има највећи проценат деце ван школа у односу на свет и ово је наш позив светским вођама да реагују да свако добије образовање. Главни циљ је да позовемо милионе људи да испуне циљеве „Образовања за све“.

Поштовани,

Позивам и Вашу школу да учествује у кампањи „1 циљ: Лекција за све“ 20. априла. У више од сто земаља широм света, светске фудбалске звезде ће се придружити милионима деце у подршци да сви добију шансу да се школују и уче. То ће бити забавни догађај, највећа симултана лекција одржана икад у историји.

„Лекција за све“ ће се одржати 20. априла и тема јој је усмерена на напор да свако добије право на образовање. Многобројна деца и одрасли не умеју да читају и пишу, јер нису никада ишли у школу. Светске вође су обећале да ће се ово променити и надамо да ће у 2010. години ово обећање реализовати.

Као што можете видети из материјала имамо подршку највећих светских звезда и ово ће бити образовна, покретачка и пријатна активност. Наставници и деца у вашој школи имају шансу да се придруже милионима других и да буду део постојећег светског догађаја. На крају лекције они који одлуче да подрже „Образовање за све“ могу да одаберу да носе симболе кампање око своје руке и да пошаљу поруку светским лидерима.

Надамо се да ћете прихватити учешће у овом узбудљивом догађају о подршци сваком детету за шансу и наду у животу које образовање доноси.

Искрено ваш,

проф. Хаџи Здравко М. Ковач, равнирадски учитељ
ген. секретар НСПРВ и СрпС
(Насћавак на сџр. 3)

ЗАХТЕВИ КАМПАЊЕ

Вођама земаља у развоју:

- Улагите у будућност – потрошите 20% на образовање. Земље у развоју морају да потроше 20 % од националних буџета на образовање – са најмање половином издвојеном за основно образовање.
- Укните школшарине које онемогућавају многбројној деци да иду у школу. Примените закон који укида школшарине – службено или неслужбено. Свакоме би требало бити омогућено да добије бесплатно квалитетно основно образовање и да није кажњен због свог сиромаштва. Зашто најсиромашнија деца у свету морају да плаћају да би ишла у школу? Трошкови школовања, као што су школска униформа, или уписнина, не смеју више да удаљују децу из школских дворашта.
- Обезбедите професионалне наставнике за квалитетно образовање. Потребно нам је довољно обучених наставника који ће бити мотивисани и који неће имати одељења са више од 40 ученика. Без оваквих наставника, деца седе у одељењима која имају више од 100 ученика и боре се да уче. 18 милиона наставника је потребно до 2015. године. Наша деца заслужују пристојно образовање.
- Деца треба да су у школи, а не на послу. Девојчице често остају код куће да помогну у кућним пословима док родитељи раде, а многе породице су присиљене да шаљу децу да раде у фабрикама, рудницима и на улици не би ли зарадили новац. Владе би требало да понуде помоћ сиромашним породицама, као што су бесплатни оброци у школи, како би им помогли да задрже децу, нарочито девојчице, даје од посла и у

школама. Обезбедите да свако дете буде заштићено од ропства, израбљивања и погубљених послова.

Вођама развијених земаља:

- Обезбедите праведно фондовско финансирање како би свако дете имало шансу у животу. 11 милијарди USD годишње у унутрашњем финансирању је потребно да се доведе 75 милиона деце у основне школе. Садашња помоћ је 4 милијарде.
  - Радите заједно – имајте глобални приступ. Заједно, светске вође би требало да планирају да улажу у сву заборављену децу света.
  - Улагите у окончање мањка наставника и књига. Обезбедите квалитетну помоћ образовању које је предвидљиво и потрошите на ствари као што су обезбеђење довољног броја обучених наставника и довољно радних свесака како би сва деца могла да уче. Кад је проблем са снабдевањем, најсиромашнији увек прођу најгоре.
  - Укључите земље којима је најпотребније. Подршка образовању би требала бити усмерена према занемареним подручјима и земљама у којима већина деце не иде у школу. Афричке земље су најкрхкије, а примају мање помоћи од других делова света. Трбало би да је обрнуто.
- Свим земаљама света да:
- Обезбедите „Образовање за све“. Обезбедити да свако дете и особа имају право на образовање без обзира на расу, пол, способност и порекло.
  - Квалитетно образовање – повратак на пут будућности. Уложите довољно да се покрију прави трошкови образовања.

(Насћавак на сџр. 3)

НОВИ ШКОЛСКИ ЗАКОНИ

Закон о предшколском васпитању и образовању

Предложена решења, која су садржана у Предлогу закона, одређена су разлозима који су условили његово доношење и чињеницом да је предшколско васпитање и образовање у надлежности једног министарства - Министарства просвете, као и специфичном природом и значајем саме делатности.

(Насћавак на сџр. 6)

ЦИЉ ВИШИ НИВО НАСТАВЕ

Од октобра прошле године на званичном интернет сајту Покрајинског секретаријата за образовање наставници и професори основних и средњих школа у Војводини могу да постављају PowerPoint презентације из предмета које предају и на тај начин утичу на подизање нивоа наставе, чинећи тако школу ученицима занимљивијом. Секретаријат је формирао базу података којој могу да приступе професори и наставници школа у циљу унапређења наставе, односно размене и стицања нових искустава. Др Золтан

Јегеш је нагласио да је покренута акција већ дала резултате. „Такође је важно и да се подстакне заинтересованост јавности за ову својеврсну брзу иновација у настави у циљу формирања модела наставе који је пријемчив за ученике. Гиме се отвара могућност да наставници који до сада нису радили припрему часова виде како то раде њихове искусније колеге, као и да врхунски наставници утичу на квалитет наставног процеса својих колега, али и размењују искуства и мишљења“, казао је др Јегеш. Он је изразио уверење да ће акција стимулативно деловати на друге наставнике и да ће број активних учесника у овом пројекту бити све већи.

ЗАКОН О УЧЕНИЧКОМ И СТУДЕНТСКОМ СТАНДАРДУ

Важећи Закон о ученичком и студентском стандарду донет је још давне 1992. године и иако је претрпео извесне корекције у потоњим годинама, пракса је показала да је за даље унапређивање система ученичког и студентског стандарда било неопходно донети потпуно нови Закон о ученичком и студентском стандарду.

(Насћавак на сџр. 7)

JOVAN SAVIĆ – IVAN JUGOVIĆ (IV)

Milan Stepanović

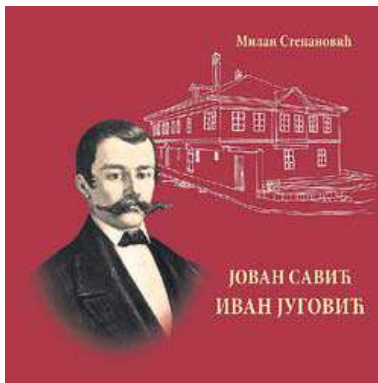
Odlazak iz Srbije

Kada je pred kraj Ustanka došlo do konačnog obračuna između rusofila i austrofila, uticaj Rusa u Srbiji prevagnuo je na štetu Austrije. Zbog svoje nemačkarske politike, pod pritiskom ruske diplomatije, Ivan Jugović je smenjen sa dužnosti na sednici Sovjeta održanoj na Badnji dan 1812. g. (5. januara 1813. g. po novom kalendaru), na kojoj je izrekao svoje poznate, skoro pro-ročke reči o neminovnoj propasti Prvog srpskog ustanka: I Plinije je pao pred silom vulkanske lave! Vama hvala što ste nas družbe i do sada udostojavali! Ali kad gospodar zemlje i naroda tako veli, slušat' smo ga dužni, ne pitajući ga da li postoji u stvari ta mnima krivica. A ko bi nas i do sada trpeo nekorisne?... Za usluge i gore se plaća, a prognostvo je često kao neka milost. Ali – tražićete nas i lepiti od kala, samo što će biti docne; Bog zna da li ćete već i naći koga živa! Žao mi je, niti mogu preživeti što se tako uskorava propast slavnog dela i narodnoga napora. A inače – idemo mirne duše, jer smo osumnjicheni zato što govesmo dobru i srcem i dušom i svakim činom svojim!...

Jedan od razloga njegove smene bio je i nešto raniji neuspeo pokušaj osamostaljenih gospodara, vojvode Jakova Nenadovića, Milenka Stojkovića, Petra Dobrnjca i Milana Obrenovića (koji je u međuvremenu umro) da uklone ili barem ograniče Karadordevu vlast. Svesni Karadordevog ugleda u narodu, udarili su najpre na njegove bliske saradnike, vojvodu Mladena Milovanovića, Ivana Jugovića, Miljka Radonjića i Mihaila Grujovića.

Istoričar Vladimir Stojančević u radu „Ideje Prvog srpskog ustanka“ (Istorija srpskog naroda, knjiga V-1) smatra da su Dositej Obradović, Ivan Jugović, Stefan Živković Telemak i Božidar Grujović bili najsnažniji zastupnici ideje o jakoj, slobodnoj i samostalnoj nacionalnoj državi koja će biti nosilac narodnih težnji za oslobođenje i drugih krajeva u kojima žive Srbi, posebno ističući Jugovića i Grujovića koji su zastupali veoma široku koncepciju nacionalnih interesa i u njenom sprovođenju snažno uticali na Karadorđa i druge ustaničke starešine. Ovakvo mišljenje potvrđuje i zapis Vuka Karadžića, koji nabrajajući Karadorđeve pristalice i protivnike, navodi da su ...s Kara-Đordžijeve strane bila još dvojica od pisarskoga reda: Ivan Jugović, rodom iz Sombora i Mihailo Grujović, rodom iz Rume, ali oni kao inostranci u narodu nijesu mogli ništa učiniti nego su samo učili Mladena i Kara-Đordžija, osobito Jugović, kojega su obojica mnogo slušali. Stojančević zaključuje da između Jugovićevih ideja iz 1809. g. i Karadorđevih predloga za ustanak celog srpskog naroda u zapadnim sandžacima osmanskog carstva, radi uspostave jedinstvenog fronta sa ruskim vojskom od Kladova i Vidina do Crne Gore i Boke, ima puno podudarnosti.

Koliko je Ivan Jugović snažno bio uveren u ispravnost svojih namera, svedoči i Milan Đ. Miličević kada piše o Jugoviću navodeći njegove reči (po Sarajliji) koje je jednom prilikom, verovatno u nekoj raspravi, izgovorio glavarima i vođama

ustanka: Bacite me u kulu Nebojšu, okujte me što možete tvrde, pa me onda pitajte, i radite kako vam kažem, i ako u čem udarite na zlo, odmah me umorite najstrašnijom smrću.

Nakon što je, sa drugom dvojicom prečanskih „nemačkara“ (prvim sekretarom Sovjeta Mihailom Grujovićem i popeciteljem inostranih dela Miljkom Radonjićem), bio stavljen u kućni pritvor, Ivan Jugović je Beograd napustio početkom marta 1813. godine, kada je prešao u Zemun. Iz Zemuna je upućen u Petrovaradin, odakle je otišao u Staru [Bačku] Palanku bratu Mojseju, tamošnjem svešteniku (Stefan Živković-Telemak u pismu Vuku Karadžiću od 9/21. marta 1813. godine, s duhovitim cinizmom piše: Novo si čuo da je Jugović otišao k Saviću!). Smenom Jugovića, Radonjića i Grujovića ruska struja je pobedila u Sovjetu, ali je sudbina ustaničke Srbije, shodno Jugovićevim predviđanjima, time bila nepovratno gurnuta u pravcu skore propasti.

Iz Palanke Jugović je uskoro prešao u Temišvar, a odatle u Beč. U oktobru 1813. godine, nakon propasti Prvog srpskog ustanka, savetnik moćnog austrijskog kneza Meternih, Hudelist, predložio je knezu da Karadorđa prebistati sa granice u unutrašnjost zemlje (u Grac), a da mu se za pratioca odredi Ivan Jugović, koji je, kako piše Hudelist, imao uticaja na Karadorđa i njegovog sina, a koji sada jedno životari u Beču. Meternih je ovaj predlog prihvatio, ali Jugović je već bio previše zavorčan, bolestan i iscrpen, pa je poslednje dane života proveo u kući svog brata Grigorija Savića, advokata u Velikom Bečkereku (danas Zrenjaninu), gde je i umro 7/19. novembra iste godine. Sahranjen je u porti bečkerečke Uspenske crkve, u kojoj danas nema traga o njegovom grobu.

***

Obrazovan i uman, ponosan i otvoren, ali nemirnog duha i bujnih ličnih i političkih strasti, Somborac Jovan Savić – Ivan Jugović, za nepunih osam godina bavljenja i boravka po ustaničkoj Srbiji, postao je uz Dositeja Obradovića najpoznatiji i najuticajniji prečanski Srbin u nacionalnoj, političkoj i prosvetnoj istoriji svog vremena.

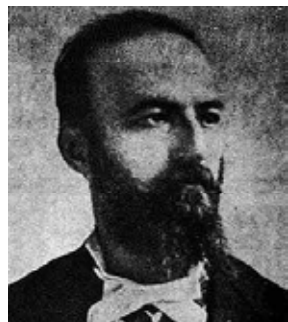
Uz mnoge političke zasluge za svoje otečestvo, uloga Ivana Jugovića bila je ključna i za pokretanje Velike škole, čije duboke obrazovne korene danas baštini Univerzitet u Beogradu. Time je ovaj somborski erudita, sa istančanim osećanjem za meru nacionalnog i civilizacijskog, zabeležen i u prosvetnoj povesnici svog naroda kao trajan zadužbinar srpskog obrazovanja.

Ovaj tekst sažetak je monografije Milana Stepanovića „Jovan Savić – Ivan Jugović“, objavljene u izdanju Pedagoškog Fakulteta u Somboru, 2008. godine, povodom dva veka od osnivanja Velike škole u Beogradu i 230 godina obrazovanja učitelja u Srba.

ZABORAVLJEN

Pesnik, ministar, akademik,...

U nedelju, poslednjeg dana februara, se navršilo punih 168. godina od kada je rođen Milan Kujundžić – Aberdar (Beograd, 28. 02. 1842 - Beograd, 26. 11. 1893), književnik i političar, akademik Kujundžić je filozofiju studirao u Beogradu, Beču, Minhenu i Parizu, a diplomirao na Oksfordu. Bio je profesor Velike škole u Beogradu, predsednik Narodne skupštine i ministar prosvete Srbije. Pripadao je Ujedinjenoj omladini srpskoj i bio urednik "Mlade srbadije". Pisao je članke iz oblasti filozofije, a njegova poezija, sa svim obeležjima romantizma, bila je poziv na borbu protiv ugnjetanja i za oslobođenje i ujedinjenje porobljene braće.

Poznat je njegov spev "Srpski patrijarh", balada "Nevesta hajdukova" i zbirke pesama: "Prvi jek" i "Drugi jek". Neke od njegovih pesama su komponovane i dugo se zadržale u narodu. Kao recenzent, Kujundžić je objavio više prikaza knjiga u kojima su došla do izražaja njegova filozofska, književna i politička shvatanja.

PROFESOR I PČELAR

Ravangrad dva veka čekao da se oduži Avramu Maksimoviću

U svojoj zaista raskošnoj istoriji, Sombor je srpskoj prosveti, kulturi i umetnosti podario niz velikana: osnivača prve učiteljske škole u Srba Avrama Mrazovića, profesora beogradske Velike škole Ivana Jugovića, pisca Veljka Petrovića, slikara Milana Konjovića.... U toj sjajnom derdanu imena koja su, trajno, obeležila najviše domete duhovnosti naroda kojem su pripadali je i Avram Maksimović, s početka 19. veka paroh somborsko svetogeorgijevskog hrama, profesor Učiteljske škole ili "Preparandije", kako je zovu žitelji Ravangrada i autor "Novog pčelara", prve knjige o pčelarstvu u Srba, pisane na slavenoserbskom jeziku.

"Maksimović je jedan od velikana naše istorije kojem se srpstvo nije odužilo na pravi način i tu nepravdu, prvim štampanjem njegove knjige na savremenom srpskom, želimo da ispravimo. Pripreme su uveliko u toku i ona će svetlost dana da ugleda već početkom 2010, dakle tačno dva veka posle originalnog izdanja" - kaže urednik projekta Dragan Mladenović. Kao izdavači, knjigu zajedno "potpisuju" savezi pčelarskih organizacija Srbije i Vojvodine i somborsko Udruženje pčelara "Bačka" koje će, inače, od naredne godine nositi Maksimovićevo ime. Prevod sa slavenoserbskog poveren je prof. dr Milici Grković, a recenzenti su prof. dr Jovan Kulinčević i dr Ljiljana Protić. Tiraž prvog izdanja biće 1.000 primeraka. "To, kao i mnogo šta drugo što je Maksimović zapisao prenoseći na hartiju sopstveno bogato iskustvo, od neizmerne je koristi svima nama koji smo mir našli u carstvu pčela" - tvrdi Mladenović, sa preko 180 košnica inače jedan od najvećih pčelara u somborskom kraju.

Maksimovićev "Novi pčelar" je, za vreme u kojem je štampan, imao izuzetno veliki broj 369 pretplatnika ili prenumeranata, kako se tada govorilo. Među njih tačno 369 su, uz ostale, bili i Dositej Obradović, Joakim Vujić, Avram Mrazović, mitropolit Stefan Stratimirović...

Original Maksimovićeve knjige odavno je postao retkost, pa je Somborcima od izuzetne važnosti bila pomoć Biblioteke Matice srpske, koja im je besplatno ustupila digitalni zapis "Novog pčelara" što im je, u velikoj meri, olakšalo posao na izdavanju ovog svojevrsnog reprinted.

1 ЦИЉ: ОБРАЗОВАЊЕ ЗА СВЕ

Учествуј у кампањи: „Лекција за све“

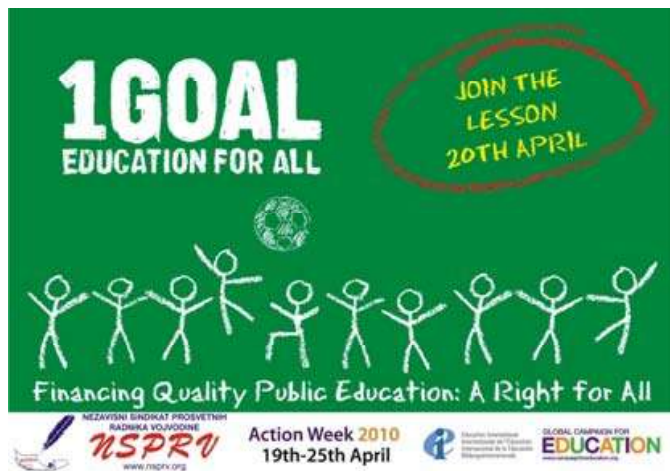
(Наставак са стр. 1)

Широм света, милиони деце, наставника и других учесника у кампањи учествују у „Лекцији за све“ и захтевају да њихови представници дају приоритет финансирању образовања, иако се суочавају са економском кризом.

„Лекција за све“ ће подсетити свакога на важност алокације додатних ресурса како бисмо обезбедили да свако добије образовање. образовање има потенцијал да промени свет набоље и ако сада уложимо у њега, касније ћемо брати плодове. Ако не, протераћемо још деце и одраслих у суморну будућност.

Ова „Лекција за све“ је шанса свима укључујући наставнике, ученике, родитеље, владе предстванике, спортске звезде и друге чланове заједнице да позову владе широм света да финансирају образовање.

На крају „Лекције за све“ сви учесници ће бити евидентирани, а подаци о свакој земљи ће бити презентовани политичарима како би указали на масовну подршку која постоји.

Како да се укључите?

1. Позовите своје славне, фудбалере и друге спортске звезде, адвокате, успешне људе да присуствују „Лекцији за све“.
2. Организуйте да „Лекција за све“ буде доступна у колико год је могуће школа и организација у вашој земљи.
3. Скупите истраживања и студије случајева деце и одраслих без образовања и попуните досије да га презентујете током „Лекције за све“.
4. Позовите локалне политичаре и друге важне особе или било кога желите укључити у „Лекцију за све“.

Драги чланови GCE (Глобална кампања о образовању),

Активирали смо се, не бисмо ли учинили Глобалну недељу акције 2010. најобухватнијом и најутицајнијом до сада, и по садржају и по значају. Ово је година преокрета у нашим напорима да достигнемо образовање за све до 2015. Имамо ретку прилику са светским фудбалским првенством, које се одржава у предвечерје овогодишње Глобалне недеље активности, да то све постигнемо. FIFA – светски куп ће привући пажњу милијарди навијача широм света, стварајући непроцењиву шансу да искористе ову платформу да подигну свест и хитност постизања образовања за све. Треба да обезбедимо масовну мобилизацију 2010. год. која ће омогућити већа улагања у образовање. Ово значи да је потребно сад припремити досије, који вам пружа националну базу података. У њој можете јасно изразити своје националне захтеве. Недавно осмишљени комплет радног материјала, који су урадили чланови GCE, чине систематски водичи који вас упућују како да створите националну базу података и да водите широку националну кампању о финансирању образовања. Ова књига ресурса не може да обезбеди толико детаља – стога смо вам више упута дали на www.campaignforeducation.org

Светски куп се, први пут, одржава у Африци, на континенту са највећим процентом деце која се не школују. Фудбал је најпопуларнији спорт на свету и попући ћемо паралелу са навијачима широм света. Финале последњег светског купа је гледало преко 3 милијарде људи. Телевизијска емитавања су била у 214 земаља на 376 канала. Емитовано је 43600 емисија које је пратило укупно више од 26 милијарди гледалаца. Кроз кампању „1 циљ: образовање за све“, са подршком GCE, FIFA и другима и у трци за светски шампионат 2010. имамо прилику да искористимо ове две манифестације да укажемо на кризу у образовању и проналажењу финансијских средстава.

Ово је разлог да хитно максимизирамо сопствене напоре како бисмо по-

пуларизовали кампању. Искористимо еуфорију људи широм света због предстојећег Светског купа, обезбедимо значајну подршку са приоритетом образовања за све. За оне којима фудбал није главни спорт, нека привуку друге утицајне спортске звезде, које ће кампању учинити утицајнијом.

Наш главни циљ у 2010. години је да мобилишемо рекордан број људи који ће позвати на испуњење циљева образовање за све и на веће финансирање образовања (од стране националних влада и донатора). Кроз кампању „1 циљ“ позивамо све учеснике у кампањи да размисле и о појединачним активностима у Глобалној недељи акције. С обзиром да је главни догађај у Глобалној недељи у априлу (покренути кампању „1 циљ“, заснован на светском рекорду у Лекцији за све, у коме желимо јавност да упознамо са финансирањем образовања) препоручујемо да организуете и други догађај (након завршетка Светског купа 11. јула и пре самита UN средином септембра). Можете покренути масовну мобилизацију о финансирању образовања. Ово ће захтевати додатне напоре у проналажењу што већег броја потписа, коришћењем расположивих средстава како би се обезбедила база за подршку. То је потребно да бисмо приморали светске вође да испуне своја обећања, да достигнемо образовање за све и након последњег звиздука Светског купа.

Да би се ово реализовало, значајно је да се одмах делује, како би се израдила национална база података. Приступајући вашим фудбалским националним савезима у укључивањем националних медија у овај критични потицај чинимо све за ширење акције образовање за све у 2010. години.

Иако ово изгледа застрашујуће, провели смо године да бисмо омогућили што јачу мобилизацију, кроз Глобалну недељу акције која се шири сваке године. Ове године можемо чак достићи и веће циљеве. Имамо свега неколико година до 2015. и није нам ово последња година, да остваримо миленијумски циљ образовање за све, али финансијски планови уздрмани су финансијском кризом. Ово значи да постоји опасност да ће образовање трпети, јер владе усмеравају новац у друге области.

Циљ нам је да укључимо владе до највишег нивоа, пре и након Глобалне недеље акције. Потребно је поруке кампање повезати са појединачним активностима како се све не би завршило на обећањима на форумским обећањима, већ да се речи претворе у дела.

Фокус Глобалне недеље акције 2010. је на финансирању образовања. Позваћемо владе да дају залог, као и нова обећања за финансирање образовања. Питали смо раније за јемства, али у 2010. смо назначили циљ да достигнемо 30 милиона поборника, који би дали масовну подршку на још веће политичке обавезе према образовању. Планирамо да укључимо владе на највишем нивоу, пре и након Глобалне недеље акције, како би лидери обезбедили главну активност у развојној и образовној политици.

Какав год био исход, ово ће бити укључивање поборника да раде на преговарачким позицијама. Одбор GCE је подржао ово као веома блиско другим захтевима GCE–а, али није у свакој области сваки члан GCE укључен. Стога молимо да прочитате документ укључујући Смернице и политику 1 циља веома пажљиво, имајте их на уму у свакој активности кампање коју организуете у својој земљи.

Током Глобалне недеље акције одржаће се светска кампања “1 циљ: Лекција за све” у уторак, 20. априла. Ова лекција ће ујединити милионе људи у „Образовању за све“. Свако ће моћи да предаје или учествује у тој лекцији: држећи је у школи или гледајући је онлине.

Надамо се да су материјали у овој књизи корисни за достизање “1 циља: образовање за све”. Припремили смо материјале да их искористимо како бисмо постигли максималан утицај.

Покушајмо заједно да мобилишемо најмање 30 милиона људи и да образовање дође на дневни ред у свету.

Најлепше жеље,

Muleya Mwananyanda
Координатор GCE
Глобалне недеље акције

Приредила Нивес Ковач

GLOBAL CAMPAIGN FOR
EDUCATION

DO MINIMALCA UZ POMOĆ AGENCIJE ZA MIRNO REŠAVANJE RADNIH SPOROVA

U ponedjeljak, 08.03.2010.god. održan je sastanak predstavnika Sindikata radnika u prosveti Srbije (SrpS) sa direktorom republičke Agencije za mirno rešavanje radnih sporova Dejanom Kostićem, kako bi se u vansudskom postupku pronašla rešenja za prioritete zahteva članova Sindikata. Delegacija SrpS-a bila je u sastavu Hadži Zdravko M. Kovač, generalni sekretar, Slobodan Brajković, predsednik RO i Ranko Hrnjaz, potpredsednik SrpS-a i predsednik IO NSPRV. Nakon što su izrazili zadovoljstvo činjenicom da su izmenama Zakona o mirnom rešavanju radnih sporova („Sl. glasnik RS“ broj 125/2004, 104/2009) proširene nadležnosti Agencije u rešavanju individualnih i kolektivnih radnih sporova („Sl. glasnik RS“, broj 125/04 i 104/09), predstavnici Sindikata su direktoru Kostiću izneli probleme koji trenutno najviše „žuljaju“ sindikat i koji bi zbog velikog broja oštećenih zaposlenih i članova Sindikata u sudskom sporu predstavljali na neki način blokadu rada Sindikata, bespotrebne troškove i iscrpljivanje resursa na nečemu što je zakonsko pravo zaposlenih i sindikata. Nažalost, konstatovali smo i da je premalo pravne države, te da upravo oni koji bi trebali da štite zakonitost, vrlo često je krše, a samim time jednostavni problemi postaju dugotrajni i skupi sudski sporovi, sa neizvesnim ishodom zbog prevelikog uticaja izvršne vlasti na „nezavisno sudstvo“.

Elem, nakon što su predstavnici Sindikata predočili obimnu dokumentaciju direktoru Kostiću, usaglasili smo se da se krene i u realizaciju za Sindikat prioritarnih pitanja, a zatim i svih ostalih, naravno uz potrebnu dokumentaciju i pokretanje postupka mirnog rešavanja radnog spora koje je u nadležnosti Agencije. Dogovoreno je da prvi predmet spora bude pitanje rešavanja prava Sindikata koja proističu iz nedvosmisleno utvrđene reprezentativnosti, a koja krši ministar prosvete, dr Žarko Obradović, čime članovi Sindikata, a i drugi zaposleni ne mogu ostvariti prava iz palete prava koja se „za zelenim stolom“ utvrđuju u kolektivnom pregovaranju i koja se utvrđuju u okviru nadležnosti različitih tripartitnih tela na nivou delatnosti, a istovremeno teku procesi: racionalizacije mreže škola i broja odeljenja, izmena školske legislativne, donose se podzakonska i druga opšta akta koja utiču na radno-pravni i materijalni status zaposlenih... jer ministar pregovara sa sindikatima koji su de facto i de jure izgubili reprezentativnost, a ne sa jednim sindikatom koji je trenutno reprezentativan u smislu Zakona o radu i na osnovu kojeg je ministar i utvrdio reprezentativnost ovog Sindikata.

Posebno pitanje koje smo elaborirali je i problem samog PKU koji je zbog neusklađenosti sa Zakonom i Ustavom, pa čak i sam sa pojedinim odredbama ovog PKU, proizveo štetu svim sindikatima koji nisu potpisnici ovog ugovora. Stoga je SrpS informisao Agenciju da je podneo zahtev za potpisivanjem PKU još 31.12.2009.g., a zahtev ponovio 01.02.2010.g., ali do danas nije dobio nikakav odgovor. To faktički znači da se prava utvrđena iz reprezentativnosti ne primenjuju na reprezentativan sindikat (SrpS-u je reprezentativnost utvrđena 07.12.2009.), a istovremeno ih koriste sindikati koji su izgubili reprezentativnost samo zato što su potpisnici PKU, iako su u vreme zaključivanja tog kolektivnog ugovora (30.01.2009.) bili sindikati u statusu sindikata kojima je istekla reprezentativnost: SOS i GSPRS - 12.09.2008., a USPRS 19.01.2009.g. iz pravnički neosnovane floskule iz člana 55. PKU o potpisnicima Kolektivnog ugovora, iako je svakom ko se ioale bavi radnim odnosima i uređivanjem prava iz radnog odnosa poznato da se pravo izvlači iz reprezentativnosti organizacije.

Drugo pitanje za koje su se obe strane složile da je više tehničko nego suštinsko, i dogovorile da Agencija pomogne u njegovom rešavanju jer očigledno poslodavac – Vlada Republike Srbije, odnosno Ministarstvo prosvete ne želi da ga reši, već ga kontinuirano prolongira i odlaže, jeste pitanje isplate garantovane minimalne za deo zaposlenih u delatnosti sa nižim koeficijentima za obračun i isplatu zarade. Kako su direktora Agencije informisali predstavnici Sindikata, „reprezentativni“ sindikati su prilikom zaključivanja Protokola o osnovici za obračun i isplatu zarada utvrdili iznos

te osnovice na nivou (2.222,50 dinara) koji u pojedinim mesecima ne obezbeđuje (u proizvodu sa koeficijentom) ni zagarantovanu minimalnu zaradu te su zaposleni (njih oko 16.000) u pojedinim mesecima bili oštećeni za iznose od nekoliko stotina do 2.000 dinara i taj dug do dana današnjeg nije izmiren. Radi se, naime, o prvom polugodištu 2009. godine, kada je dug i nastao. Svetla tačka u svemu tome jeste činjenica da je na zahtev SrpS-a Vlada Republike Srbije donela Zaključak kojim je ovu nezakonitost korigovala, ali samo u periodu nakon povratka zaposlenih u školama sa godišnjeg odmora. Dakle, u drugom delu 2009. godine. Dogovoreni su konkretni koraci i aktivnosti koje će preduzeti Agencija kako bi se i ovaj problem rešio, jer je dobro poznato da je mirno rešenje spora i u interesu Vlade, odnosno budžeta, pošto su se svi usaglasili da je cena spora u pravilu 2 puta veća od tužbenog zahteva.

U drugom delu sastanka predstavnici Sindikata su kandidovali za neki naredni period još dva problema iz sfere kolektivnih sporova, od kojih je jedan nacionalnog nivoa, a drugi lokalnog. Radi se, naime, o pitanju nadoknade za korišćenje godišnjeg odmora za sve zaposlene u prosveti kojima je u poslednje dve godine Vlada Srbije isplaćivala manji iznos od onoga utvrđenog Zakonom i opštim aktom, pravdajući to činjenicom da prosek ne može biti veći od redovne plate, zaboravljajući da je, u zavisnosti od broja dana, to matematički moguće i u skladu sa važećim kolektivnim ugovorom. Kada su zaposleni pre 3 godine bili suočeni sa manjim iznosom i tada je to, za vladu, bilo u redu, a poslednje dve godine kada su zaposleni trebali dobiti više, tada je naloženo direktorima da isplate manji iznos od onoga koji bi im pripadao neposrednom primenom PKU. Drugi aspekt ovog istog pitanja jeste neisplaćivanje nadoknade za neiskorišćeni godišnji odmor, jer je dobro poznato da velik broj zaposlenih u prosveti zbog kratkoće perioda između završetka obaveza u školi, uslovljenih upisima i organizacijom popravnih ispita i ne može da iskoriste ceo godišnji odmor.

Poslednja tema o kojoj smo pričali sa direktorom Agencije jeste tema vezana za predškolske ustanove i poslednji slučaj u zrenjaninskoj PU, koji je izneo na videlo ono što smo i ranije znali, a to je da velik broj JLS zakida „svoje“ vaspitače, pošto im isplaćuje manju osnovicu za obračun i isplatu zarada (cenu rada) od one koju je utvrdila Vlada Srbije svojim Zaključkom. Kako se radi, takođe, o velikom broju potencijalnih sudskih sporova (samo u zrenjaninskoj predškolskoj ustanovi više od 300 zaposlenih je dalo punomoćja Sindikatu da ih zastupa) jasno je da bi pomoć Agencije, njena medijacija i eventualna arbitraža, pa kasnije preslikavanje tog modela na druge sredine, pomogla da se izbegnu brojni sporovi, jer se uopšte ne radi o usamljenom slučaju, već gotovo u pravilu sa samo nekim svetlim primerima, gde lokalne samouprave isplaćuju više, poput Beograda, Novog

Sada ili Pančeva.

U toku narednih dana Sindikat će po svim ovim predmetima kompletirati dosad sakupljenu dokumentaciju i dostaviti je Agenciji za mirno rešavanje radnih sporova u propisanom obliku i predviđenoj proceduri. Molimo članove Sindikata i sindikalne organizacije da, ukoliko imaju probleme koji se mogu podvesti pod individualne, odnosno kolektivne radne sporove za koje je nadležna Agencija da u dogovoru sa Sindikatom formiraju predmet i uz posredstvo Sekretarijata Sindikata dostave ga Agenciji. Važno je napomenuti da je ovaj postupak brz – rešava se u zakonskom roku od 30 dana, a stranke u sporu u roku od mesec dana po otvaranju rasprave dobijaju pravosnažno i izvršno Rešenje, kao i da je sav postupak besplatan, te samim time stranke u sporu ne snose nikakve troškove, a kako stranke u sporu biraju arbitre sporazumno, sa liste iskusnih stručnjaka iz oblasti radnog prava, one i same aktivno sudeluju u tom procesu.

Koristeći usluge Agencije, izbegavamo i dosad prisutnu i lošu praksu da se po starom dobrom srpskom običaju za sve ganjamo po sudovima, pa čak i onda kada to nije opravdano i koristimo jedan mehanizam toliko prisutan u svetu koji pomaže bržem rešavanju spora, a na obostrano zadovoljstvo.

REŠENJE ZA MINIMALAC

Problem isplate minimalne zarade koji je prvi pokrenuo i jedini je izgurao NSPRV, odnosno SrpS mogao bi u dogledno vreme doživeti pozitivan epilog. Naime, 11. 03. je delegaciju SrpS-a koju su predstavljali predsednik RO Slobodan Brajković i predsednik IO NSPRV Ranko Hrnjaz primila pomoćnica ministra prosvete zadužena za finansije, g-đa Bojana Mitrović, koju su sindikalci upoznali sa hronologijom problema isplate minimalca koja se proteže još od početka 2009. godine, kao i sa činjenicom da jednom delu zaposlenih u prosveti nije isplaćena razlika do minimalca za deo godine od odlaska na godišnji odmor. Predstavnici SrpS-a upoznali su pomoćnicu ministra i sa drugim aktivnostima koje je Sindikat pokrenuo, a da bi se naplatilo sporno potraživanje: od sudskih do vanskudskih, uključujući i poslednje angažovanje Agencije za mirno rešavanje radnih sporova. Sindikat je g-đu Mitrović upozorio da neće odustati od svih ovih aktivnosti dok i poslednjog spremaći ne bude isplaćeno ono što joj pripada. G-đa Mitrović je prihvatila argumente Sindikata i izjavila da će sva sporna potraživanja biti isplaćena i zamolila da joj Sindikat dostavi dokumenta i presude koje su dosad ostvarene, kao i sve druge aktivnosti koje je Sindikat po-

krenuo kako bi ih koristila kao argumente na međuministarskim pregovorima sa ministarstvom finansija oko obezbeđivanja potrebnih sredstava za ovo davanje, jer trenutno u budžetu prosvete nema slobodnih sredstava koja bi se mogla iskoristiti za izmirenje evidentnog duga. Ostaje pitanje uspešnosti ovih pregovora s obzirom na stav ministarke finansija o kome smo pisali i obavestili republičkog ombudsmana i predsednicu Vrhovnog suda Srbije. Ono što ohrabruje je izjava pomoćnice ministra da će svi nalozi za isplatu biti u skladu sa važećom zakonskom regulativom, što znači i isplatu razlike neisplaćenog minimalca, ali i drugih davanja ugovorenih zakonom i kolektivnim ugovorom.

УПИСАНА ДЕЦА НЕ ДОЛАЗЕ У ВРТИЋ

Још увек се не зна колико деце ће бити исписано из вртића, иако је "Радосно детињство" најавило да ће до 1. марта бити исписана она деца која никада нису крочила ногом у "Радосно детињство", уколико им родитељи не обезбеде оправдање. Директор те установе Бо-

рислав Самарџић каже да ће информације имати почетком следеће недеље, када би дефинитивно требао да буде усвојен и нов статут установе. Подсетимо, Самарџић је рекао да је на основу анализа утврђено да има око 200 уписаних малишана који никада нису крочили у вртић, а њихови родитељи редовно плаћају рачуне и тако „чувају место“. Са друге стране на листи чекања је већ дуже време око 1.000 деце, чији родитељи морају на разне начине да се довијају како би им деца збринута док они раде. Проблем са листом чекања би на пролеће требало делимично да се реши и то када се заврши надоградња пет вртића. Тада ће бити места за 750 малишана, који ће бити распоређени у 33 групе свих узраста.

НАСТАВЉА СЕ ОДЛИВ МОЗГОВА

„Одлив мозгова“ из Србије се наставља. Последње истраживање Студентске уније Србије (СУС), урађено међу 3.000 студената са 49 државних факултета, показало је да две трећине академика уписује факултет са циљем да се запосли у иностранству. На питање „где виде своју будућност после дипломирања“, трећина њих је одговорила - у иностранству. Према речима Наташе Сајловић, координатора за наставу и науку СУС, наши дипломци би највише волели да оду у Америку, Немачку, Француску и Италију. Основни разлог

одласка из земље је лоша материјална ситуација и немогућност бављења научноистраживачким радом. Прецизних података колико је високообразованих напустило земљу нема, а у Министарству за дијаспору кажу да је све на нивоу процена. Рачунају да је из земље отишло између четири и пет хиљада професора и око 15.000 асистената и магистара. Ни у Ректорату Универзитета у Београду немају податке о броју оних који су отишли.

Да није све тако црно показују примери неколико најбољих студента БУ, који су, ипак, решили да остану у земљи. Александар Јовић је на докторским студијама на Факултету за физичку хемију и, каже, нема намеру да оде.

ЛАКША НОСТРИФИКАЦИЈА ДИПЛОМА ИЗ ДИЈАСПОРЕ

Предлози Министарства за дијаспору о олакшавању нострификација диплома и признавања лиценци за рад припадницима дијаспоре прихваћени су у оквиру допуне Акционог плана Националне стратегије одрживог развоја. Из Министарства за дијаспору је саопштено да се прихваће-

ни предлози односе на олакшавање нострификације диплома припадника дијаспоре и олакшавање признавања квалификација и лиценцирање дозвола за рад стручњака из дијаспоре и радног искуства стеченог у иностранству. Ресорни министар Срђан Срећковић истакао је да је повратак младих стручњака из иностранства и спречавање одласка младих међу приоритетима Министарства у наредном периоду. Један од циљева Националне стратегије је стварање услова за повратак припадника дијаспоре у Републику Србију.

ШКОЛЕ БЕЗ УГЛЕДА

Истраживања Завода за вредновање квалитета образовања показују да је углед школа у Србији низак. Ученици су немотивисани и не виде сврху образовања. „Снађи се и са што мање напора постигни више“ мото је средњошколаца. Углед школе у Србији веома је низак, велики број ученика је немотивисан и не види сврху образовања резултати су истраживања Института за психологију и Завода за вредновање квалитета образовања. Студија је показала и оно што у пракси одавно постоји, огроман јаз између наставника и ученика. Истраживање је обухватило 4.800 средњошколаца и хиљаду 250 наставника. Док су свеске ученика некада красиле крилатице попут оне познате, „Знање је светлост, знање је моћ“, већина данашњих средњошколаца, како пока-

зује истраживање има другачији мото „Снађи се и са што мање напора постигни више“. Распрострањеност става да се у школи губи време једна је од најгорих ствари која је нашем образовном систему могла да се деси, признају наставници. „Њима је примарније оно што се дешава ван школе. Нове генерације које нам долазе све су мање заинтересоване за школу тако да је тај проблем све израженији“, каже Леонид Јовановић, професор Бродарске школе. „Служимо се свим могућим средствима, преписујемо, да имамо што боље оцене. А знање је на другом месту. образовање се не цени данас. Требало би да нас школа више припрема за живот“, кажу анкетирани ученици.

УЧЕНИЦИ УЗНЕМИРАВАЛИ СЛУЖБЕНА ЛИЦА

Против четворице ученика Пољопривредне школе у Футогу полиција ће подићи кривичне пријаве због узнемиравања хитних служби, као и ометања службених лица у обављању дужности. Ученици се сумњиче да су од септембра прошле године упутили више десетина пријава о подметнутим бомбама у полицијским станицама, ват-

рогасним домовима и Хитној помоћи, како у Новом Саду, тако и у другим местима широм земље. Они се сумњиче и да су узнемиравали и вређали медицинаре и полицајце који су се јављали на бројеве 92 и 94. Кривичне пријаве полиција ће поднети против Н. М. (17) из Чортановаца, Ј. Д. (17) из Старе Пазове, И. Ј. (16) из Нове Пазове и А. Ј. (14) из Надаља.

ЗАХТЕВ ЗА ЗАШТИТУ ЗАКОНИТОСТИ

Проф. Хаџи Здравко М. Ковач, генерални секретар СрпС и НСПРВ 10. марта се обратио и Наташе Месаровић, председници Врховног суда Србије дописом у коме председницу Суда упозорава на циркуларно писмо које је министарка финансија Диана Драгутиновић упутила ЈЛС и којим министарка наводи локалне самоуправе на незаконите радње. У том захтеву за заштиту законитости Ковач, између осталог каже: „У свом

допису министарка финансија се бави остваривањем јубиларних награда за 2009. и 2010. годину запослених у државним установама. Исправно указује да је законима о буџету РС за 2009. и 2010. прописано да се у тим годинама неће вршити обрачун и исплата одређених права прописаних Општим колективним уговором, међу којима се и јубиларне награде. Међутим, погрешно након цитирања одредаба закона изводи закључак да запослени у 2009. и 2010. „не остварују ово право“ (мисли се на јубиларне награде). Остварење права на јубиларну награду је једна ствар, а исплате те награде друга. При томе једно друго не искључује јер су нас околности довеле до тога да неко право можеш имати, али га не можемо остварити, јер „нема пара за исплату“. Дакле, право на јубиларну награду није укинута, њиме се министарка бави потпуно непотребно, и што је још горе, потпуно неосновано“.

СТУДЕНТСКИ КОНТРАСАМИТ „БОЛОЊИ“

Двадесетак студената београдског Универзитета отпутовало је у Беч како би учествовали на међународном „Болоњском контрасамиту“, протесту академика незадовољних начином спровођења реформе Европског високог образовања. Скуп је одржан од 11. до 14. марта, у истом термину када су у главном граду Аустрије министри образовања из 46 европских земаља обележили десет година Болоњског процеса. Кри-

тички настројени студенти намеравају да искористе интересовање медија за „министарску журку“ и кроз протесте, радионице и дискусије скрену пажњу јавности на темељне недостатке болоњске реформе који су се манифестовали током њене прве декаде. Протест је део акције „Bolognaburns“, око које се окупљају сви они који не деле опште одушевљење идејом и логиком Болоњског процеса и који тврде да је он у суштини пропао. Наиме, све је више оних који верују да учестали протести на европским универзитетима током последњих неколико година показују да Болоњски процес не само да није успео да оствари проklamоване циљеве унапређења мобилности студената унификацијом високошколског образовања у Европи, већ да делује рестриктивно, води у комерцијализацију факултетског образовања и продубљује социјалну селекцију међу студентима.

ZAKON O PREDŠKOLSKOM VASPITANJU I OBRAZOVANJU

(Nastavak sa str. 1)

Predlogom zakona (čl. 2.) delatnost predškolskog vaspitanja i obrazovanja definisana je kao delatnost od neposrednog društvenog interesa, čijim se obavljanjem zadovoljavaju potrebe dece i porodice. Delatnost vaspitanja i obrazovanja ostvaruje se kao vaspitanje i obrazovanje dece predškolskog uzrasta, od šest meseci do polaska u osnovnu školu. Vaspitno-obrazovna delatnost predškolske ustanove je prioriteta u odnosu na ostale delatnosti koje se obavljaju u predškolskoj ustanovi, a koje su u funkciji ostvarivanja delatnosti vaspitanja i obrazovanja. Istom odredbom uređeno je da se delatnost predškolskog vaspitanja i obrazovanja obavlja u predškolskoj ustanovi, a izuzetno u školi, u skladu sa Zakonom i ovim zakonom.

obrazovnog rada, drugih oblika rada i usluga, oblike saradnje sa porodicom i lokalnom zajednicom, način ostvarivanja principa i ciljeva vaspitanja i obrazovanja i način praćenja i samovrednovanja rada predškolske ustanove. Predškolskim programom razrađuju se i načini razvijanja individualizovanog pristupa u ostvarivanju vaspitno-obrazovnog rada, radi pružanja dodatne podrške deci, posebno deci sa smetnjama u razvoju, deci na bolničkom lečenju, deci iz socio-ekonomski ili iz drugih razloga ugroženih sredina, kojima se uvažavaju razvojne, obrazovne, zdravstvene i socio- kulturne potrebe dece. Predškolski program pripremaju odgovarajući stručni organi, a donosi ga organ upravljanja (upravni odbor u predškolskoj ustanovi i školski odbor u školi), po pribavljenoj saglasnosti nadležnog organa osnivača na planirana materijalna sredstva za njihovo ostvarivanje, u skladu sa Zakonom. Propisano je da se, u cilju unapređivanja delatnosti predškolskog vaspitanja i obrazovanja i povećanja obuhvata dece, u okviru predškolskog programa, osim redovnih programa vaspitno-obrazovnog rada u celodnevnom i poludnevnom trajanju, ostvaruju posebni i specijalizovani programi. Izuzetno, u okviru predškolskog programa može da se ostvaruje prilagođen ili preuzeti program, za čiju primenu je potreban dokaz da ga je priznalo odgovarajuće međunarodno udruženje. Ove programe može da ostvaruje, kako predškolska ustanova koju je osnovala jedinica lokalne samouprave, tako i predškolska ustanova koju je osnovalo drugo pravno ili fizičko lice.

Čl. 3. Predloga zakona definisane su ostale delatnosti predškolske ustanove, koje su u funkciji ostvarivanja vaspitanja i obrazovanja, a kojima se obezbeđuju ishrana, nega, preventivno-zdravstvena i socijalna zaštita dece predškolskog uzrasta. Time je delatnost predškolske ustanove određena kao multifunkcionalna, uz stavljanje akcenta na proces vaspitanja i obrazovanja kao osnovne delatnosti predškolske ustanove. U ostvarivanju delatnosti vaspitanja i obrazovanja i drugih delatnosti u ustanovi zabranjen je svaki vid diskriminacije, zlostavljanja, zanemarivanja itd. Bliže uslove i način ostvarivanja ovih drugih delatnosti predškolske ustanove, koje su u funkciji ostvarivanja delatnosti vaspitanja i obrazovanja, propisuju sporazumno resorni ministri i ministar nadležan za poslove obrazovanja.

Članom 4. Predloga zakona propisani su specifični ciljevi i zadaci predškolskog vaspitanja i obrazovanja.

Članom 5. Predloga zakona propisana je upotreba jezika, kako za decu za koju se vaspitno-obrazovni rad ostvaruje na srpskom jeziku, tako i za decu pripadnike nacionalnih manjina, kojima se obezbeđuje ostvarivanje vaspitno- obrazovnog rada na maternjem jeziku, dvojezično ili na srpskom jeziku, ako se za to opredeli najmanje 50% roditelja, odnosno staratelja dece. Data je mogućnost da se deo programa ili program u celini ostvaruje i na stranom jeziku.

Vođenje i čuvanje evidencije u predškolskoj ustanovi, kao i izdavanje javnih isprava o pohađanju pripremnog predškolskog programa, koji je postao obavezan od školske 2006/2007. godine, propisano je čl. 6. i 7. Predloga zakona.

Članom 8 -11. Predloga zakona uređuje se osnivanje predškolske ustanove, koju može da osnuje Republika, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave, kao i drugo pravno ili fizičko lice, u skladu sa Zakonom. Jedinica lokalne samouprave osniva predškolsku ustanovu u skladu sa aktom o mreži predškolskih ustanova za najmanje pet, a najviše sto vaspitnih grupa. Ovakvo zakonsko rešenje predlaže se iz razloga što u nekoliko gradova postoje velike predškolske ustanove sa više hiljada dece (čak i preko 13.000) i više stotina vaspitača (od 700 do 1000) što, svakako, otežava rad predškolskih ustanova. U cilju postizanja veće efikasnosti i kvaliteta rada propisano je da se, uz saglasnost Ministarstva, može osnovati predškolska ustanova sa većim, odnosno manjim brojem vaspitnih grupa. Na teritoriji autonomne pokrajine saglasnost za manji, odnosno veći broj vaspitnih grupa, daje organ autonomne pokrajine nadležan za poslove obrazovanja. Drugo pravno ili fizičko lice može da osnuje predškolsku ustanovu i obavlja delatnost predškolskog vaspitanja i obrazovanja, u skladu sa Zakonom. Strana država, strano pravno ili fizičko lice, može da osnuje predškolsku ustanovu ako ispunjava uslove propisane Zakonom i dobije odobrenje Ministarstva. Isprava koju izdaje strana država, strano pravno ili fizičko lice, priznaje se i izjednačava sa javnom ispravom stečenom u Republici u pogledu prava na nastavak obrazovanja i vaspitanja.

Članom 12. Predloga zakona propisano je obavljanje delatnosti predškolske ustanove, koja ima rešenje o verifikaciji, u sedištu i van sedišta – u izdvojenom odeljenju - objektu predškolske ustanove, školi, kao i u drugom prostoru van sedišta predškolske ustanove.

Odredbama čl. 13. i 14. Predloga zakona uređen je upis dece u predškolsku ustanovu. Propisano je da prioritet za upis imaju deca iz osetljivih grupa (deca sa smetnjama u razvoju, deca iz hraniteljskih porodica, deca iz socio-ekonomski ugroženih sredina) i deca zaposlenih roditelja, što će se bliže urediti podzakonskim aktom koji donosi ministar, u skladu sa Zakonom. Dete – strani državljanin i dete bez državljanstva, proglašeno ili raseljeno lice, upisuje se u predškolsku ustanovu, odnosno školu koja ostvaruje pripremini predškolski program, pod istim uslovima i na način propisan za državljane Republike Srbije. Roditelj deteta stranog državljanina plaća ekonomsku cenu po detetu, a roditelj deteta bez državljanstva, proglašeno i raseljeno lice, plaća cenu po detetu koju utvrđuje osnivač, u skladu sa zakonom kojim se uređuje finansijska podrška porodici sa decom.

Posebna pažnja posvećena je programima predškolskog vaspitanja i obrazovanja (čl. 15-22.). Predškolsko vaspitanje i obrazovanje ostvaruje se u skladu sa osnovama programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja, koje donosi Nacionalni prosvetni savet, u skladu sa Zakonom, a čiji sadržaj je propisan članom 15. Predloga zakona. Predškolska ustanova, odnosno škola ostvaruje vaspitno-obrazovni rad na osnovu predškolskog programa. Predškolski program se donosi u skladu sa osnovama programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja i sadrži opšte podatke o ustanovi i njenom okruženju, ciljeve, vrste i trajanje programa vaspitno-

Obavezuje se da se, u cilju unapređivanja delatnosti predškolskog vaspitanja i obrazovanja i povećanja obuhvata dece, u okviru predškolskog programa, osim redovnih programa vaspitno-obrazovnog rada u celodnevnom i poludnevnom trajanju, ostvaruju posebni i specijalizovani programi. Izuzetno, u okviru predškolskog programa može da se ostvaruje prilagođen ili preuzeti program, za čiju primenu je potreban dokaz da ga je priznalo odgovarajuće međunarodno udruženje. Ove programe može da ostvaruje, kako predškolska ustanova koju je osnovala jedinica lokalne samouprave, tako i predškolska ustanova koju je osnovalo drugo pravno ili fizičko lice.

Pripremini predškolski program je ustanovljen kao poseban deo predškolskog programa. Cilj pripremnog predškolskog programa je da se deci u godini pred polazak u školu obezbede uslovi za sticanje znanja, veština i iskustava potrebnih za dalje obrazovanje i vaspitanje. U tom smislu, propisano je da vaspitači ostvaruju pripremini predškolski program, što je novina u odnosu na sadašnje zakonsko rešenje. Imajući u vidu dosadašnja iskustva u radu pripremnih vaspitnih grupa u predškolskim ustanovama i pri školama, propisano je da se pripremini predškolski program ostvaruje u predškolskoj ustanovi, a izuzetno u školi, u skladu sa Zakonom. Ostvarivanje pripremnog predškolskog programa besplatno je za roditelje dece u ustanovi čiji je osnivač Republika, Autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave; pohađanje ovog programa je obavezno, počev od 1. januara 2007. godine, u školskoj 2006/2007. godini. U vezi sa tim, čl. 23 - 26. Predloga zakona, propisane su obaveze za roditelje, predškolsku ustanovu, odnosno školu i jedinicu lokalne samouprave u ostvarivanju pripremnog predškolskog programa.

Čl. 27. i 28. Predloga zakona propisano je da se program predškolskog vaspitanja i obrazovanja ostvaruje u celodnevnom trajanju - od 9 do 12 sati dnevno, u poludnevnom trajanju - pripremini predškolski program - 4 sata dnevno, u poludnevnom trajanju - do 6 sati dnevno, u poludnevnom trajanju - do - 22 - 6 sati dnevno, do tri puta nedeljno i u višednevnom trajanju - dužem od 24 sata. Propisano je i vreme u kome se ostvaruje predškolski program. U tom smislu, ujednačena su rešenja za decu predškolskog uzrasta sa rešenjima propisanim za učenike osnovnih i srednjih škola, tako što se vreme ostvarivanja predškolskog programa vezuje za tekuću radnu godinu - ostvaruje se počev od 1. septembra tekuće do 31. avgusta naredne godine.

Čl. 29. Predloga zakona propisano je da predškolska ustanova može da stekne status model centra ako je kao ogledni centar učestvovala u naučnoistraživačkom projektu kojim su uvedene inovacije u ostvarivanju vaspitno-obrazovne prakse ili je razvijen novi model programa predškolskog vaspitanja i ako postoje kadrovske i prostorni uslovi za organizovanje obuke i stručnog usavršavanja vaspitanja i stručnih saradnika. O sticanju statusa model - centra mišljenje daje visokoškolska ustanova ili naučnoistraživačka organizacija koja je rukovodilac projekta.

Odredbama čl. 30 - 35. Predloga zakona uređena je organizacija rada sa decom u vaspitnim grupama, kako u predškolskoj ustanovi, odnosno školi koja ostvaruje

predškolski program, tako i za decu na bolničkom lečenju i decu sa smetnjama u razvoju. Propisano je da broj i strukturu vaspitnih grupa utvrđuje direktor, na predlog stručnih organa, na osnovu broja dece, uslova rada i programa koji se ostvaruju i kriterijuma za formiranje vaspitnih grupa, koji se utvrđuju statutom predškolske ustanove, odnosno škole koja ostvaruje predškolski program. Na osnovu sagledavanja stanja u dosadašnjoj praksi u odnosu na akt o mreži predškolskih ustanova i potreba roditelja, a u cilju stvaranja optimalnih uslova za odvijanje vaspitno-obrazovnog procesa, definisan je broj dece u vaspitnim grupama, zavisno od uzrasta (jaslena grupa - za uzrast od šest meseci do tri godine i grupa vrtića - za uzrast od tri godine do polaska u školu). Daje se mogućnost formiranja vaspitnih grupa dece istog ili različitog uzrasta, kao mešovite grupe. Kada se vaspitno-obrazovni rad ostvaruje u dvojicnim grupama, broj dece se smanjuje za 10% od propisanog broja dece. Uvažavajući specifičnosti koje se odnose na neujednačenost mreže predškolskih ustanova kao i demografsku neujednačenost, daje se mogućnost osnivaču da utvrdi manji, odnosno najviše 20% veći broj dece u vaspitnoj grupi, u odnosu na propisan broj, u skladu sa kriterijumima koje propisuje ministar. Deca sa smetnjama u razvoju ostvaruju pravo na predškolsko vaspitanje i obrazovanje u vaspitnoj grupi, vaspitnoj grupi uz individualni vaspitno-obrazovni plan i u razvojnoj grupi, na osnovu individualnog vaspitno-obrazovnog plana, u skladu sa Zakonom. Broj dece u vaspitnoj grupi u koju je upisano jedno dete sa smetnjama u razvoju umanjuje se za troje dece u odnosu na broj dece utvrđen ovim zakonom. Takođe, predviđeno je da se dete sa smetnjama u razvoju uključuje u vaspitnu ili razvojnu grupu prilikom upisa ili u toku pohađanja predškolskog programa. Na osnovu predloga pedagoškog kolegijuma i stručnog tima za inkluzivno obrazovanje, dete sa smetnjama u razvoju može se prebaciti iz razvojne u vaspitnu grupu, u skladu sa Zakonom.

Polazeći od osnovne delatnosti predškolske ustanove, članom 36-46. Predloga zakona, uređeni su zadaci i nivo obrazovanja lica koja obavljaju delatnost predškolskog vaspitanja i obrazovanja - vaspitači i stručni saradnici, kao i lica koja obavljaju delatnost u funkciji ostvarivanja vaspitno-obrazovne delatnosti, kojom se obezbeđuje nega, ishrana, preventivna zdravstvena i socijalna zaštita, odnosno čiji su poslovi vezani za ostvarivanje drugih delatnosti predškolske ustanove - saradnici. Vaspitači obavljaju vaspitno-obrazovni rad, stručni saradnici obavljaju stručne poslove kojima se unapređuje vaspitno-obrazovni rad, a saradnici obavljaju poslove iz delatnosti predškolske ustanove kojima se unapređuje nega, ishrana, preventivno-zdravstvena i socijalna zaštita. Propisana je mogućnost da predškolska ustanova ima i druge saradnike, uz saglasnost osnivača, zavisno od programa koji ostvaruje, kao i pedagoškog asistenta.

Odredbom člana 47. Predloga zakona propisano je da zaposleni u predškolskoj ustanovi ostvaruju pravo na štrajk u skladu sa zakonom, pod uslovom da se obezbedi minimum procesa rada za vreme štrajka.

Odredbom člana 48. Predloga zakona propisano je da se inspekcijски nadzor, nadzor nad zakonitošću rada i stručno-pedagoški nadzor nad radom predškolskih ustanova vrši u skladu sa Zakonom.

Predlogom zakona (čl. 49 - 52.) uređeno je finansiranje delatnosti predškolskog vaspitanja i obrazovanja, tako što je propisano da se sredstva obezbeđuju u skladu sa Zakonom. U predškolskoj ustanovi, čiji je osnivač Republika, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, roditelj učestvuje u obezbeđivanju sredstava sa 20% od ekonomske cene po detetu, koju određuje osnivač. Predlogom zakona propisano je i oslobađanje dece bez roditeljskog staranja i dece sa smetnjama u razvoju, od plaćanja dela troškova, pod uslovima i na način propisan zakonom kojim se uređuje finansijska podrška porodici sa decom. Sredstva za obavljanje delatnosti privatne predškolske ustanove obezbeđuje osnivač. Imajući u vidu uzrast dece, Predlogom zakona propisano je da se u budžetu jedinice lokalne samouprave obezbeđuju sredstva za prevoz deteta koje pohađa pripremni predškolski program i njegovog pratioca, jer je pripremni predškolski program postao obavezan od školske 2006/2007. godine.

Članom 53. Predloga zakona propisane su kaznene odredbe za predškolsku ustanovu i direktora, odnosno odgovorno lice predškolske ustanove, odnosno škole koja ostvaruje predškolski program, u slučaju nepridržavanja zakona.

Čl. 54 - 62. Predloga zakona uređuju se prelazne i završne odredbe koje se odnose na organ upravljanja predškolske ustanove koji je imenovan i savet roditelja i direktora predškolske ustanove, koji su izabrani do dana stupanja na snagu ovog zakona, kojima se, radi obezbeđivanja kontinuiteta u ostvarivanju delatnosti predškolske ustanove, daje mogućnost da obavljaju poslove iz svoje nadležnosti do isteka mandata.

Odredbom člana 56. Zakona, propisan je rok od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona da predškolska ustanova, koja ne ispunjava uslove u pogledu broja vaspitnih grupa, propisanih članom 9. ovog zakona, izvrši statusne promene. Osnivač predškolske ustanove dužan je da u roku od 30 dana od dana izvršene statusne promene, imenuje upravni odbor predškolske ustanove i da utvrdi minimum procesa rada za vreme štrajka zaposlenih u predškolskoj ustanovi.

Propisan je rok za raspisivanje konkursa i izbor direktora ustanove u kojoj je izvršena statusna promena.

Prelaznim odredbama propisano je da zaposleni u predškolskoj ustanovi, koji su u vreme zasnivanja radnog odnosa u predškolskoj ustanovi ispunjavali uslove u pogledu vrste i stepena stručne spremlje, mogu i dalje obavljati poslove iz delatnosti predškolske ustanove. Data je i mogućnost da vaspitno-obrazovni rad u predškolskoj ustanovi mogu da obavljaju i lica koja na dan stupanja na snagu ovog zakona nisu bila u radnom odnosu u predškolskoj ustanovi, ako imaju više od 20 godina radnog iskustva u vaspitno-obrazovnom radu u predškolskoj ustanovi.

ЗАКОН О УЧЕНИЧКОМ И СТУДЕНТСКОМ СТАНДАРДУ

(Наставак са стр. 1)

Један од основних разлога за доношење Закона је и неусклађеност важећег Закона са Уставом РС, пошто су измене из 1993.г. и касније биле у складу са тада важећим правним поретком. Наравно, и анализе примене нових стандарда у смештају и исхрани, као и у остваривању појединих права у области ученичког и студентског стандарда су показале сву неопходност за доношење потпуно новог закона. Један од важних разлога је била и Уставом прописана одредба да установе ученичког и студентског смештаја могу оснивати, уз Републику, и аутономне покрајине и ЈЛС (раније само Влада РС).

Било је неопходно дефинисати и прецизирати надлежности и овлашћења за доношење појединих подзаконских аката за спровођење закона и елиминисати непрецизности у овлашћењима датим за њихово доношење. Стога је, имајући у виду специфичности ученичког и студентског стандарда и чињеницу да је регулисање свих питања из сфере стандарда тешко уклопити у систем средњег, односно високог образовања, иако је ученички и студентски стандард по дефиницији подршка и део, у ширем смислу, тог система, једино решење било управо потпуно нов Закон о ученичком и студентском стандарду.

Законопрелазач је имао идеју да се новим Законом и предложеним решењима, која је у среду, 03.03.2010.г., након расправе усвојила и Народна Скупштина, те се очекује да ће у дану за гласање и бити изгласан, обезбеди доступност средњег и високог образовања под најповољнијим условима свим ученицима и студентима на територији Републике, елиминисати дискриминација, односно да се организује таква мрежа установа која ће то и омогућити. Намера је и да се подрже успешни ученици и студенти, те да се унапреди систематско и организовано праћење и брига о развоју надарених ученика и студената, те да се афирмишу програми академских културно-уметничких друштва и других студентских организација, те да се оствари потпун надзор над радом установа и успостави стручно-педагошки надзор над ученичким и студентским домовима.

За разлику од важећег Закона о ученичком и сту-

дентском стандарду, који није предвиђао категоризацију установа за смештај и исхрану, односно установа за одмор и опоравак ученика и стандарде исхране, нови Закон је препознао потребу да се тренутно стање у ученичким и студентским домовима на одговарајући начин верификује како би се створила полазна основа за унапређивање установа за смештај, одмор и опоравак, као и исхрану ученика и студената према признатим стандардима.

Законом се уређују врсте установа, делатност, обављање друге делатности, оснивање, мрежа установа, организовање радне јединице установе, дозвола за рад, статусне промене, одузимање дозволе за рад, укидање установе, обављање послова из делатности ученичког и студентског стандарда од стране друге организације, одговорност установе за безбедност корисника смештаја и исхране и запослених, правила понашања у установи, забрана дискриминације, насиља и злостављања у установи, забрана ношења и коришћења оружја, експлозивних и других материјала, опијата и алкохола, забрана страначког и верског организовања и деловања у установи.

Законом се уређује и питање доношења Статута установе, Развојног плана, Годишњег плана рада установе, Програма вaspитног рада у установама ученичког стандарда, као и сарадња и повезивање установа, прописује евиденција коју је у обавези да води установа и дефинише имовина установе.

Новина је и начин избора директора којим је предвиђено да се директор установе именује после спроведеног јавног конкурса.

У духу са концепцијом утврђеном у систему средњег образовања и васпитања и досадашњом праксом, васпитачи и стручни сарадници – психолог и педагог у установама ученичког стандарда имају обавезу да положи испит за лиценцу.

У поглављу 7. уређује се финансирање права ученика и студената, у поглављу 8. финансирање рада установе, а у следећем, 10. поглављу уређује се финансирање програма студентских удружења.

Важећим законом није био регулисан начин вршења надзора, што се у пракси показало као значајан недостатак, те се новим законом (поглавље 12) уређује и ова област – надзор над применом овог закона и прописа донетих на основу закона врши Министарство просвете преко инспектора и просветних саветника. Од увођења овог института очекује се ефикасније спровођење контроле над радом ученичких и студентских домов.

У прелазним и завршним одредбама прописани су рокови за доношење подзаконских аката по овом закону, рокови за услађивање програма и планова рада установе са законом и утврђене су заштитне одредбе за васпитаче и стручне сараднике у погледу признавања права на лиценцу.

ХЗМК

PAMETNO JE UĆI U POLITIKU, A JOŠ PAMETNIJE IZAĆI IZ NJE

Danas niko ne bi pisao „Jazavca pred sudom“, već „Jazavca pred specijalnim sudom“, a jazavac bi dobio status specijalnog svedoka*

Na desetim „Kočićeve danima“ u Čelarevu, satirična priča „Voda“ Tomislava Drvara proglašena je najboljom u konkurenciji 64 rada. Ovaj somborski satiričar priče i aforizme piše 15 godina i do sada je četiri puta nagrađivan. Poznat je i kao borac za demokratske promene devedesetih godina. Pre dve godine, za satiru je nagrađen u Pljevljima.

U Čelarevu su me pitali za Šarića i narko-kartel, a pre dve godine za njega i za mene niko nije znao. Jedina je sličnost između Šarića i mene što smo oženjeni Slovakinjama – kaže Tomislav Drvar.

U satiričnom tonu dodaje da, ako mu se javi neko iz tužilaštva, neće morati da dokazuje zašto ima, već zašto nema kola, vozačku dozvolu, 500 hektara zemlje i ergelu konja.

Pošto je manifestacija u Čelarevu bila posvećena Kočiću, rekao sam da on danas ne bi pisao „Jazavac pred sudom“, već „Jazavac pred specijalnim sudom“, a jazavac bi dobio status specijalnog svedoka – kaže u satiričnom tonu Drvar.

Svoja satirična privenja stvarnosti, kako naziva svoje tekstove, objavljivao je u listu „Danas“ i planira da ih objavi u knjizi. Do tada će objaviti još satira jer materijala za njih ne manjka u svakodnevnici.

Demokratske zakone možemo doneti za šest meseci, šest godina možemo izgraditi demokratske institucije, a demokratske odnose za 60 godina. Dakle, tema uvek ima, događaj ljudske gluposti, oholosti i sebičnosti. Trenutna tema je crveni tepih pred Skupštinom i postrojena garda – dodaje laureat iz Čelareva.

Sugrađani Drvara znaju kao prvog predsednika Izvršnog odbora SO Sombor, posle pobede Koalicije „Zajedno“. Ali, vrlo brzo je napustio politiku.

Mislilo sam da ćemo, kada osvojimo vlast, već sutradan početi da radimo pošteno. Očito je da sam u to ušao sa dozom idealizma i, kada sam video kako to sve izgleda, izašao iz te priče. Mislila da je moja pametna odluka bila da uđem u politiku, a još pametnija da iz nje izađem. Politika je voz koje se zahuktava i ukoliko ne izađete na drugoj stanici, onda je kasno – priča somborski satiričar.

Onima koji nemaju šta da jedu, pa uđu u politiku, Drvar ništa ne zamera. Zamera onima kojima nije dovoljno što su direktori, već žele da uz pomoć politike postanu ambasadori. Savetuje ljudima iz vlasti da se sete Lenjinove rečenice – „Glave će nam doći mangupi u našim redovima“.

„Septička jama“ je moja autobiografska priča. Naša zajednička septička punila se godinama. Prvo su nam zabranjivali da osećamo smrad, a kada je uvedeno višestranačje i mnoge su pokušavali da jamu očiste. Priliku smo dobili i mi, ali smo u jamu ušli u belim odelima. Čim smo ušli, umazali smo se, a prijavštinu smo počeli da čistimo jedni o druge – kaže Drvar.

„Jednakost“ u Pljevljima

Satirične priče i aforizme pišem 15 godina, ali sam na prvom konkursu učestvovao pre dve godine. Tada je pred žiri u Pljevljima stiglo 160 radova. Iako sam bio nepoznati satiričar, nagrađen sam za priču „Jednakost“ – priča Drvar. Posle Pljevlja osvojio je i prvu nagradu u Kucuri, a pre nekoliko dana primio je i prvu nagradu na „Kočićeve danima“ u Čelarevu.

**Tomislav Drvar,
nagrađeni satiričar iz Sombora
i pravni savetnik NSPRV*

VOĐA

Prva nagrada u Čelarevu „Kočićeve satiričnim perom“, februar 2010.

Dođe svemu vreme, pa tako i biranju Vođe. Kandidati za Vodu su dobili binu sa koje će izneti svoju koncepciju okupljenom narodu. Narod će izbor izvršiti neposredno, većinom glasova, na licu mesta. Postojala su samo dva kandidata. Jedan je bio kandidat sa sloganom " Bolje sutra". Drugi kandidat sam bio ja, sa sloganom " Gore sutra".

Prvo se predstavio kandidat sa sloganom "Bolje sutra". Bio je lep ko slika. Mlad, visok, načitan. Umiven i namirisana. Glas, savršen. Obučen, tip-top. Priča ko navijen. Sušta suprotnost musavom narodu. Dok je iznosio svoj program kako će nam, ako izaberemo njega, već sutra biti bolje narod je oduševljeno klicao. Nema potreba da vam objašnjavam suštinu njegove ideje, tako živimo već decenijama.

Kada sam izašao ja, narod je počeo negodovati i zviždati. Delovao sam dronjavo i zapušteno, nekako, kao da sam "second hand". Pljunuti narod. A narod ne voli da ličite na njega. Nema na čemu da vam zavidi i da vas zbog toga pljuje. Kada su čuli da je moj slogan "Gore sutra" počeli su režati i bacati kamenje.

Svoje obraćanje počeo sam analizom koncepta protivkandidata. Rekao sam da je neprimeren ljudskoj prirodi naroda. Po konceptu "Bolje sutra" živimo vekovima i stalno smo nezadovoljni. Po ovom sistemu, mi iz dana u dan odlažemo uživanje za sutra, jer će tek sutra, biti bolje. Zato nam danas nikada nije dobro. U tom čekanju da dođe bolje sutra prođe nam danas. Ironično sam rekao da će po ovome, bolje sutra doći kada umremo, jer onda više nema sutra. A ko bi mrtav da uživa u boljem sutra? Kao da se režanje malo smanjilo. Kako bolje sutra nikada nije danas, jurimo za njim kao mačka za svojim repom. Što brže jurimo, to više zaostajemo. Kada napokon svane to sutra, uživanje moramo opet odložiti za sutra. Grmnuo sam, hoću da živim bolje danas! Ja sam Njegovo Veličanstvo Građanin i niko nema pravo da boljitak odlaže za sutra! Zašto uvek vlast uživa danas, a narod sutra? Pa kada dođe to sutra, vlast kaže da je danas i da je to njen dan. Nama ostaje da opet čekamo sutra.

- Narode moj, nemamo više vremena za čekanje tog boljeg sutra. Ja vam bolje sutra garantujem danas! – uskliknuh.

Režanje prestade. Tu i tamo čuli su se uzvici odobravanja. Ohrabren, nastavio sam:

- Pogledajte razvijene. Rade od jutro do sutra, da bi sutra bili razvijeniji. Što razvijeniji, to manje stižu da uživaju. Moguće da nam sutra bude strašno dobro, ali niko da nam objasni kako da u tome uživamo danas?

Aplauz je bivao sve jači. Nastavih samouvereno:

- Poštovani moj narode, moram vam ukazati na nešto što je moj prethodnik podlo prečutao. Nije rekao koliko će nas to bolje sutra koštati? To traži ogromna ulaganja i danonoćni

rad. Država nema dovoljno novca pa će morati uzimati onima koji ništa nemaju i davati onima koji imaju na bacanje. Uvešće se novi nameti, možda čak i danak u krvi.

Narod se ukočio. Pogodio sam ga u živac.

- Doraćemo se dodatno zadužiti, dati strancima koncesiju na domovinu. Prodati dušu đavolu. Radićemo kao magarci, a prolaziti ko volovi u kupusu. Da bi nam sutra bilo bolje.

Narod je urliknuo:

- Nikada!

- Dakle, bolje sutra je prevara, bolje sutra nikada ne stiže. Pitajte najstarije ljude, da li je iko, ikada, doživelo to bolje sutra? Pitam vas, ko je lud da čeka bolje sutra kada može uživati već danas? Zar se ne kaže, ako možeš uživati danas, ne ostavljaj to za sutra. Moj koncept "Gore sutra" nudi izvesnost. U njemu se može uživati već danas. Taj program ne traži nikakva ulaganja i mi smi za njega, već ovog trenutka, potpuno spremni. Godinama smo trenirani, a da to nismo ni znali. Od naroda se ne traže nikakva dodatna odricanja na koja već nije oguglao. On funkcioniše tako da ništa ne radimo. Svako ulaganje u njega je zabranjeno, dozvoljeno je samo trošenje. U tome smo najbolji na svetu. Da dignemo ruke od svega i dignemo sve četiri uvis. Za ovo nam ne treba niko, ni svet, ni Evropska unija. Dovoljni smo samo sebi.

Narod je urlao od zadovoljstva.

- Za moj koncept nema bojazni da se neće ostvariti, Danas znamo, pošto ništa ne radimo, da će sutra biti gore. Znači, uživamo danas, to jest bez odlaganja, jer znamo da će nam sutra biti gore. Osnovno ustavno nećemo će glasiti: Danas je dobro, jer će sutra biti gore. Tako uživamo iz dana u dan i ne odlažemo to za sutra.

Narod je pao u delirijum.

- Znači, po mom konceptu, ono gore se uvek odlaže za sutra, a bolje je uvek danas. Danas ćeš, dragi moj narode, odlučiti da li si za "Bolje sutra" ili za "Gore sutra".

Narod je provalio kordon.

Kandidata sa sloganom " Bolje sutra" bacili su u septičku. Sa mene su skinuli ludačku košulju i obukli me u svilu i kadifu. Tako je narod neposredno odlučio o svojoj sudbini izabравši me jednoglasno za svog doživotnog Vođu u gore sutra.

Prvi put, od kada zna za sebe, siguran je da će se dato izborno obećanje u potpunosti ispuniti već danas.

ŠIFRA: GORE SUTRA
11. 07.2008.

ЗАВРШЕНО БИРАЊЕ ШКОЛЕ ЗА ПРВАКЕ

Закон о основама система образовања и васпитања тзв. кровни закон (члан 98.) дао је могућност родитељима будућих првака да до 1. фебруара текуће године изабере школу коју желе да похађа њихово дете, мимо Одлуке о рејонизацији школа. Другим речима, родитељ до тог термина може да изабере жељену школу за своје дете, без обзира према месту пребивалишта, којој школи територијално припада.

До 1. фебруара ове године 161 родитељ будућих ђака првака је искористио ту законску могућност и изабрао школу за свог мезимца. Највише их се, 46, определило за Основну школу "Никола Вукићевић", Школу "Доситеј Обрадовић" њих 36, затим "Братство-јединство" (30 на српском и 4 на мађарском наставном језику), а Школу "Аврам Мразовић" изабрало је 30 родитеља. Основна школа "Иво Лола Рибар" била је жељена школа за 12 родитеља, а 3 родитеља изабрала су Школу "21. октобар". У Одељењу за друштвене делатности Градске управе Сомбор процењују да из године у годину све већи број родитеља користи ову своју законску могућност, што потврђује и податак да је, гледано у целини, до 1. фебруара у шест градских школа практично попуњено више од шест одељења првака. Иначе, 29. марта биће расписан конкурс за редовно евидентрање дечака и девојчица који ће у септембру први пут прекорачити школски праг. Евидентирање је отпочело прве седмице априла, а вршиће се у Одељењу за друштвене делатности Градске управе по већ устаљеном редоследу по месним заједницама.

ЗЛОСТАВЉАЊЕ НА РАДУ

У Милану постоји велика клиника специјализована за лечење жртава мобинга, а с обзиром на то колико је регистрованих злостављања наших запослених, Србији треба бар неколико таквих. Жене су више малтретиране од мушкараца, а из државног сектора су стигле 684 жалбе, а из приватног 597. Из Војводине су 433 жртве, а из централне Србије 898.

На простору бивше СФРЈ нико осим Словеније није регулисао мобинг. Само мали број европских земаља – Шведска, Белгија, Француска и Холандија – има посебне законе за борбу против злостављања на раду, док се у већини других, попут Немачке, Ирске и Велике Британије, користе одредбе кривичног и грађанског права. А пошто она строго кажњавају свако нарушавање људских права, пресуда за мобинг је много. Наиме, у тим земљама послодавци често ангажују и професионалне "мобере", не питајући за цену. Управо зато су немачки стручњаци израчунали да због овог феномена привреда њихове земље годишње има штету од чак 15 милијарди евра због боловања, грешака услед деконцентрације и немотивисаности. У земљама ЕУ свако предузеће просечно трпи губитке од 30.000 до 100.000 евра по жртви мобинга.

У Србији још нико није израчунао колико због злостављања запослени беже с посла или одлазе код лекара јер се мобинг још увек не схвата довољно озбиљно нити газде страхују да ће бити кажњени. Али жртве траже заштиту, саветодавну, психолошку, па и судску. Прва пресуда за мобинг изречена је у октобру 2008, кад је због мучења радника моберка осуђена на 14 месеци затвора четири године условно. Удружењу "Стоп мобинг" жалио се 35-годишњак због мобирање своје шефице. Он је нагласио да га је почела малтретирати кад је с њом прекинуо љубавну везу. Мобирање је било и у једној војвођанској основној школи – жртва је административац а мобер директорка. Регистрован је и мобинг начелнице једне војвођанске општине, која се терети да је злостављала шесторо радника бранећи им да користе паузу и терајући их да носе тежак терет, иако им то није у опису радног места.

ДАН ОТВОРЕНИХ ВРАТА У ШКОЛИ

Суботичка Средња Техничка школа 10. марта је организовала дан „Отворених врата“ од 9 до 17 часова за за ученике VIII разреда основних школа и њихове родитеље. Техничка школа ове године ће да упише 458 ученика у 16 одељења на српском и мађарском језику, четврти степен моћи ће да упише 318, а трећи 140 свршених осмака. Ученици осмог разреда појединих градских и приградских основних школа обишли су учионице и кабинете техничке школе. Била је то прилика да се упознају са радом школе и образовним профилима које нуди поменута школа. Ученици Техничке школе кажу да школа има добро организовану практичну наставу и модерне смерове нарочито у оквиру електротехнике. Поред тога, веома је и стручан наставнички кадар, сматрају ученици. Техничка школа у Суботици нуди различите образовне профиле у области машинства, електротехнике и саобраћаја. Један од најпопуларнијих смерова је електротехничар рачунара, телекомуникација и мултимедија.

ДАН БУЊЕВАЦА

Буњевачка национална мањина 23. фебруара је свечано обележила Дан када је пре седам година изабран први Национални савет буњевачке националне мањине. Свечаности је присуствовао министар за мањинска и људска права, градоначелник и други гости из Суботице и Сомбора. То је један од укупно четири национална празника који славе овдашњи Буњевци. На свечаној седници поводом Дана када је изабран први Национални савет буњевачке националне мањине још једном су позвани сви Буњевци да се упишу у мањински списак. Рок за упис је 9. март до када Буњевци треба са сакупе више од 8000 потписа како би председништво националног савета бирали непосредним путем, у супротном бираће се путем електора. Национални савет има задатак да обезбеди Буњевцима да се информишу на свом језику, промовишу своју културу и образовање. Свакога месеца излази лист "Буњевачке новине" и дечији "Тандрчак", а постоји и радијска и телевизијска емисија. На свечаности је наступио и школски хор Основне школе "Иван Горан Ковачић", тамбураши и организован је пригодан програм. Буњевци су на крају још једном позвани да се упишу у посебан мањински списак, како би могли да остварују своја права.

ОБЕЛЕЖЕН ДАН МАТЕРЊЕГ ЈЕЗИКА

Дан матерњег језика који је увео UNESCO како би се спречило нестајање појединих језика, обележен је 22. фебруара пригодним програмом у Министарству за људска и мањинска права. Министар Светозар Чиплић изјавио је да Србија и сви њени грађани могу бити поносни бројем националних мањина и језика које оне говоре, јер без тога нема ни мултикултуралности ни драгоцених спона које нашу земљу везују са земљама Европе: „Сви заједно можемо бити поносни Србијом која каже - развијајте свој језик како бисте сачували ваш идентитет и увек били до овог друштва, јер без тога нема мултикултуралности и нећемо имати толико мостова који Србију повезују са земљама које у Србији имају људе и део своје културе, нагласио је Чиплић. Он је подсетио да у свету данас постоји шест хиљада језика али да годишње у свету нестане око 25 језика.

На свечаности је говорио и покрајински секретар за културу, Милорад Ђурић, који је рекао да је Војводина сјајан пример како се различитости компонују и хармонизују. „У Војводини постоји пет завода за културу мањинских заједница чија је превасходна мисија очување и развој култура које нису већинске", нагласио је Ђурић и додао да од око 150 медијских производа на различитим језицима у Србији у Војводини је чак 135. Добитница НИН-ове награде Гроздана Олујић, чије дело „Гласови у ветру" говори о језику, подсетила је на Вукову реформу која је, како је навела, направила чудо у свету, да са 30 слова, за разлику од неких народа којима је потребно и више хиљада знакова, можемо да искажемо што желимо. Свечаности су присуствовали и ученици Карловачке гимназије коју су комадом „Нека твоја реч буде чиста", на више језика указали на значај неговања матерњег језика.

СРБИЈИ ВРЛОДОБАР ЗА "БОЛОЊУ"

Министар просвете Србије Жарко Обрадовић оценио је 12. марта у Бечу, где је учествовао на министарској конференцији о високом образовању, поводом десете годишњице примене Болоњске декларације, да Србија одлично напредује у примени тог документа. "Чини ми се да смо за мало времена показали зрелост и квалитет који је и раније био неспоран" - рекао је министар Обрадовић Танјугу, подсетивши да је Србија почела да примењује Закон о високом образовању 2006. године и да је "за непуне три године примене, оцењена оценом 3,8, што је врло добра оцена". "Имамо представнике у Болоњи који редовно присуствују састанцима, и који су важни за образовни систем, јер се међу експертима разговара о томе шта треба урадити везано за стандарде, квалитет и будуће оцењивање образовног система", истакао је Обрадовић. Министар Обрадовић је рекао да је укидање виза омогућило проходност студената и експерата из Србије и да се додатно ради на повећању мобилности кроз разне програме. "Желимо да што више страних студената долази код нас, а да наши иду у иностранство, али тек са повећањем економске могућности те шансе ће бити веће", уверен је Обрадовић, напоменувши да „не треба да чекамо на побољшање економске ситуације, већ да радимо сада, јер ако будемо имали квалитетно образовање имаћемо и добру економију". Према његовим речима, Болоњски процес решава и проблем признавања диплома.

ZARADE SE ISTOPILE

- Plate u rikverc za tri godine • Najplaćeniji zaposleni u energetskom sektoru • Najniže plate u preradi drveta • Na hranu (sa pićem) ode 42% plate • Mesečna inflacija 0,7%

Prosečne zarade u Srbiji, iako „zamrznute“, vratile su se tri godine u rikverc. Elem, zaposleni u Srbiji su za svoj rad plaćeni sve manje, što potvrđuje i iznos prošlomesečne neto zarade koji je sve „tanji“. Naime, prosečna januarska plata je 29.929 dinara i realno je 19,1 odsto manja, a nominalno 18,6 procenata od iznosa isplaćenog/zarađenog poslednjeg meseca 2009. godine, objavio je Zavod za statistiku. Januarska plata bila je za 6.860 dinara manja od decembarske, a za 1.052 od plate iz istog meseca 2009. Razlog za ovakav pad vrednosti zarada su uobičajeno izdašne decembarske isplate. Kada je prethodnog meseca prosečna zarada zamalo dostigla 37.000 dinara, mnogi ekonomski analitičari, počeni iskustvom, prognozirali su da će u januaru osetno da se istope. To je uobičajeno za prvi mesec u godini, jer se u decembru nakupe zaostala primanja, ali isplaćuju i zarade unapred zbog praznika, što smo i najavili u prethodnom broju Informatora. Sudeći prema onome koliko radimo, odnosno nivou domaćeg izvoza, proizvodnje, same zaposlenosti, i administracije za tri države, to je, po oceni ekonomista, realna zarada.

Januarska prosečna zarada spusti-

la se ispod 300 evra, odnosno taj dinarski iznos se, po zvaničnom kursu Narodne banke Srbije, zaustavio(???) na cifri od 299 evra.

Inače, januarska prosečna neto zarada zaposlenih u Srbiji bila je realno manja 1,1 odsto nego u istom mesecu 2009. godine, dok je nominalno bila veća 3,6 procenta. I tako su se prosečne zarade u Srbiji „vratile“ tri godine unazad. Naime, zarada od oko 300 evra prosečno, zaposlenima je isplaćivana u proleće 2007. godine. Istovremeno, ovogodišnja januarska zarada niža je oko 120 evra u odnosu na polovinu 2008. godine, jer su tada zaposleni u Srbiji zarađivali oko 420 evra.

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u januaru 2010. godine, iznosi 41651 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u decembru 2009. godine, nominalno je manja za 18,5%, a realno je manja za 19,0%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u januaru 2010. godine, iznosi 29929 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u decembru 2009. godine, nominalno je manja za 18,6%, a realno je manja za 19,1%.

	Prosečne zarade				Prosečne zarade bez poreza i doprinosa	
	RSD		Nominalni indeksi		RSD	
	Januar 2010		I 2010 XII 2009	I 2010 XII 2009	Januar 2010	
	Ukupno	Privreda	Ukupno	Privreda	Ukupno	Privreda
Republika Srbija	41651	40635	81,5	87,3	29929	29291
Centralna Srbija	41974	40665	82,0	88,0	30132	29277
AP Vojvodina	40791	40556	80,0	85,5	29388	29330
Grad Beograd	52196	53773	80,7	86,4	37367	38575
Grad Novi Sad	46964	48090	76,9	81,5	33645	34458
Grad Niš	33576	29421	77,1	85,6	24135	21178
Grad Kragujevac	37748	37088	75,7	87,8	27092	26729

Period januar 2010 - januar 2009.

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u januaru 2010. godine, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u januaru 2009. godine, nominalno je veća za 3,5%, a realno je manja za 1,2%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u januaru 2010. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u januaru 2009. godine, nominalno je veća za 3,6%, a realno je manja za 1,1%.

Gotovo u većini gradova došlo je do osetnog pada zarada. Uz to, „topljenju“ plata u januaru doprinelo je i klizanja dinara u odnosu na evro, kao i smanjenje zarada u velikom broju kompanija zbog ekonomske krize. Najveće zarade prošlog meseca isplaćene su zaposlenima u energetskom sektoru, pre svega, u vađenju sirove nafte i gasa, sa prosekom od čak 97.321 dinara. To je čak tri puta više od republičkog proseka! Slede potom radnici u proizvodnji koksa, koji su u januaru kući odneli po 86.442 dinara, a 20-ak hiljada manje zaradili su piloti i zaposleni u vazдушnom saobraćaju.

Najveći prosek u januaru imali su stanovnici Novog Beograda - 48.388 dinara. Hiljadu dinara

Indeksi zarada bez poreza i doprinosa	Nominalni indeksi			Realni indeksi			
	I 2010 XII 2009	I 2010 I 2009	I 2010 Ø 2009	I 2010 XII 2009	I 2010 I 2009	I 2010 Ø 2009	
Republika Srbija	ukupno	81,4	103,6	94,3	80,9	98,9	91,9
	privreda	87,0	106,7	100,1	86,5	101,8	97,6
Centralna Srbija	ukupno	81,8	103,8	94,4	81,3	98,9	92,0
	privreda	87,7	106,9	99,9	87,2	101,8	97,4
Vojvodina	ukupno	80,1	103,2	94,2	79,5	98,8	91,7
	privreda	85,5	106,3	100,5	84,8	101,7	97,9

manje zaradili su žitelji Lazarevca, dok su Lajkovčani dobili po 45.698 dinara.

Zaradama većim od republičkog proseka u januaru mogu da se pohvale samo nekoliko gradova poput Pančeva, Beočina, Novog Sada, Požarevca, Zrenjanina...

U januarskoj koverti stanovnika Bele Palanke našlo se svega 11.187 dinara, dok su žitelji Vlačićinog Hana bili bolji za svega 1.500 dinara. Prosek u Kuršumljiji je - 14.933 dinara.

Najniže plate primili su radnici u preradi drveta, svega 14.432 dinara. Za oko 400 dinara prošli su lošije od tradicionalno najslabije plaćenih konfektionara, koji su kući odneli po 14.848 dinara. Slede zatim obučari pa tekstilci sa mesečnim zaradama oko 15 i 16 hiljada dinara.

Republika Srbija Januar 2010. god.	Zarada bez poreza i doprinosa		
	Ukupno	C. Srbija	Vojvodina
Ukupno	29929	30132	29388
Privreda	29291	29277	29330
Poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda	25351	26511	24558
Ribarstvo	21011	9314	24193
Vađenje ruda i kamena	56317	49413	92162
Prerađivačka industrija	24851	23375	28290
Proizvodnja električne energije, gasa i vode	46217	46317	45776
Gradevinarstvo	26306	26804	24569
Trgovina na veliko i malo, opravka	23057	24254	19678
Hoteli i restorani	17060	17263	16324
Saobraćaj, skladištenje i veze	37929	39007	34180
Finansijsko posredovanje	52712	54716	47511
Poslovi sa nekretninama i iznajmljivanje	34084	33821	34868
Državna uprava i socijalno osiguranje	37852	38451	35850
Obrazovanje	35068	35441	34177
Zdravstveni i socijalni rad	25023	25737	23076
Komunalne, društvene i lične usluge	29131	28475	31013

INFLACIJA ZAUZDANA?

Cene na malo u februaru 2010.

Cene na malo roba i usluga u Republici Srbiji u februaru 2010. godine u proseku su više za 0,7% u odnosu na prethodni mesec. U februaru 2010. godine u odnosu na isti mesec 2009. godine cene na malo su povećane za 6,3% a u odnosu na decembar 2009. godine za 1,5%.

Troškovi života u Republici Srbiji u februaru 2010. godine u odnosu na prethodni mesec u proseku su viši za 0,2%. U februaru 2010. godine u odnosu na isti mesec 2009. godine troškovi života su povećani za 3,6% a u odnosu na decembar 2009. godine za 0,8%.

Razlika između indeksa cena na malo i indeksa troškova života je posledica različitog uticaja rasta cena pojedinih artikala na formiranje ovih indeksa.

„Rast cena u Srbiji u prvom tromesečju ove godine mogao bi dostići 2,2 posto, prvenstveno zbog očekivanog povećanja regulisanih cena od 5,9 posto“ – ocenio je viceguverner Narodne banke Srbije Bojan Marković na prezentaciji „Izveštaja o inflaciji – februar 2010“, ističući da se inflacija kreće u projektovanim okvirima NBS-a. On je podsetio na to da je u poslednjem tromesečju 2009. godine zabeležen izuzetno nizak rast potrošačkih cena od 0,4 posto, pre svega zbog pada cena hrane, ali i smanjenja potrošačke tražnje. Marković je istakao da su očekivanja da će se inflacija u prva tri tromesečja 2010. godine kretati oko donje granice dozvoljenog odstupanja od ciljne za ovu godinu, koja iznosi šest, plus minus dva odsto.

КОЈИ СЕ КОЕФИЦИЈЕНТИ ПРИМЕЊУЈУ ЗА ЗАРАДЕ У ЈАВНИМ СЛУЖБАМА ЈЛС?

ПИТАЊЕ: Да ли су јавне службе чији су оснивачи општине (органи локалне самоуправе) дужне да примењују коефицијенте у складу са Законом о платама у државним органима и јавним службама, односно Уредбом о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама?

ОДГОВОР: Чланом 2. став 2. Закона о раду („Сл. гласник РС“, број 24/05, 61/05 и 54/09) утврђено је да се одредбе овог закона примењују и на запослене у државним органима, органима територијалне аутономије и локалне самоуправе и јавним службама, ако законом није другачије одређено. Законом о платама у државним органима и јавним службама („Сл. гласник РС“, број 34/01), у члану 1. тачка 3), прописано је да се овим законом уређује начин утврђивања плата, додатака, накнада и осталих примања запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе. У складу са одредбама члана 2. Закона о платама у државним органима и јавним службама („Сл. гласник РС“, број 34/01), плате запослених из члана 1. Закона утврђују се на основу: основне плате за обрачун; коефицијента који се множи основницом, додатка на плату и обавеза које запослени плаћа по основу пореза и доприноса за обавезно социјално осигурање из плате, у складу са законом. На основу члана 8. Закона, коефицијенти за обрачун и исплату плата запослених из члана 1. тачка 1), 3), 4) и 5) овог закона утврђују се актом Владе Републике Србије односно Уредбом о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 44/01, 15/02, 30/02, 32/02, 69/02, 78/02, 61/03, 121/03, 130/03, 67/04, 120/04, 5/05, 26/05, 81/05, 105/05, 109/05, 27/06, 32/06, 58/06, 82/06, 106/06, 10/07, 40/07, 60/07, 91/07, 106/07, 07/08, 09/08, 24/08, 26/08, 31/08, 44/08, 54/08 и 108/08). Према томе, јавне службе чији су оснивачи општине (органи локалне самоуправе) дужне су да примењују коефицијенте у складу са Законом о платама у државним органима и јавним службама, односно дужне су да примењују коефицијенте утврђене Уредбом о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама. С обзиром да су наведеном Уредбом утврђени коефицијенти само за типичне послове које обављају запослени у јавним службама, напомињемо да је преко ресорног министарства овом министарству неопходно доставити иницијативу, да се наведена Уредба допуни коефицијентима за исплату плата запослених у Туристичкој организацији.

(Мишљење Министарства рада и социјалне полиције, бр. 011-00-622/2009-01 од 17. априла 2009)

ПИТАЊЕ: Да ли се програмом решавања вишка запослених као мера за запошљавање може предвидети да ће запослени у периоду смањеног обима посла радити краће од пуног радног времена, а у периоду повећаног обима посла дуже од пуног радног времена, с тим да се зарада у оба периода исплаћује у износу као да је запослени радио пуно радно време.

ОДГОВОР: У складу са чланом 153. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05 и 61/05), у случају престанка потребе за радом запослених због смањења обима посла, послодавац је дужан да донесе програм решавања вишка запослених, у зависности од броја запослених за чијим је радом престала потреба. Програм, поред осталог садржи, предлог мера за запошљавање. Мере које могу бити утврђене програмом су премештај на друге послове, рад код другог послодавца, преквалификација или доквалификација, непуно радно време али не краће од половине пуног радног времена и друге мере (члан 155. став 1. тачка 5 Закона). Према томе, поред Закона наведених, програмом могу бити предвиђене и друге мере које имају за циљ да се спречи или смањи отпуштање запослених по основу вишка запослених. Мишљења смо да се програмом решавања вишка запослених као мера за запошљавање може предвидети да ће запослени у периоду смањеног обима посла радити краће од пуног радног времена, а у периоду повећаног обима посла дуже од пуног радног времена, с тим да се зарада у оба периода исплаћује у износу као да је запослени радио пуно радно време. У периоду када запослени ради дуже од пуног радног времена, послодавац је дужан да му обезбеди дневни и недељни одмор у обиму и у року утврђеном законом.

(Мишљење Министарства рада и социјалне полиције, бр. 011-00-180/2009-02 од 3. марта 2009)

ПИТАЊЕ: Да ли је послодавац дужан да запосленом кога је прогласио технолошким вишком исплати отпремнину за укупно време које је запослени провео у радном односу, без обзира на то што је том запосленом и претходни послодавац исплатио отпремнину јер му је престао радни однос као технолошком вишку?

ОДГОВОР: У складу са чланом 158. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05 и 54/09) послодавац је дужан да пре отказа уговора о раду, у смислу члана 179. тачка 9) овог закона, запосленом исплати отпремнину у висини утврђеној општим актом или уговором о раду.

Отпремнина из става 1. овог члана не може да буде нижа од збира третиране зараде запосленог за сваку навршену годину рада у радном односу за првих 10 година проведених у радном односу и четвртине зараде запосленог за сваку наредну навршену годину рада у радном односу преко 10 година проведених у радном односу.

Према томе, запосленом који је утврђен као технолошки вишак припада право на отпремнину за сваку годину рада коју је провео у радном односу. При обрачуну отпремнине узима се укупно време које је запослени провео у радном односу, а не само време проведено у радном односу код послодавца код кога је запослени утврђен као вишак. Чињеница да је код претходног послодавца запосленом престао радни однос на основу технолошког вишка, као и да му је исплаћена отпремнина, не утиче на обавезу новог послодавца који га утврђује као вишак да му исплати отпремнину по основу престанка потребе за његовим радом у складу са наведеним одредбама, односно за укупно време које је запослени провео у радном односу.

(Мишљење Министарства рада и социјалне полиције, бр. 011-00-789/2009-02 од 01. октобра 2009)

ПИТАЊЕ: Ако се утврди да је запослени неоправдано користио боловање или га злоупотребио, да ли послодавац може да му откаже уговор о раду и да ли недостављање потврде о привременој спречености за рад може да се сматра повредом или непоштовањем радне дисциплине уколико је то утврђено актом послодавца, те може бити основ отказа уговора о раду?

ОДГОВОР: Законом о раду („Сл. гласник РС“, бр. 24/05 и 61/05), у члану 103. прописана је обавеза запосленог да у року од три дана од наступања привремене спречености за рад, достави послодавцу потврду лекара да је болестан и очекивање лекара колико ће болест да траје.

У случају теже болести, уместо запосленог, потврду послодавцу достављају чланови уже породице или друга лица са којима живи у породичном домаћинству.

Ако запослени живи сам, потврду је дужан да достави у року од три дана од дана престанка разлога због којих није могао да поднесе захтев надлежном здравственом органу ради утврђивања здравствене способности запосленог, у складу са законом.

Према члану 179. тачка б) Закона о раду, ако се утврди да је запослени неоправдано користио боловање или га злоупотребио, послодавац може да му откаже уговор о раду.

Поред тога, чланом 179. став 1. тачка 3) Закона о раду утврђено је да послодавац може запосленом да откаже уговор о раду ако запослени не поштује радну дисциплину прописану актом послодавца, односно ако је његово понашање такво да не може да настави рад код послодавца.

Под непоштовањем радне дисциплине сматра се непоштовање правила на раду утврђених актом послодавца, као што је неоправдано изостајање са рада више радних дана, и др.

С обзиром на наводе у захтеву произилази да је послодавац имао основа да посумња у оправданост разлога за одсуствовање са рада (није обавештен у прописаном року од запослене, као ни од чланова уже породице или других лица уколико запослена живи у породичном домаћинству, доставила је неколико дознака које су издате истог дана 29.05.2009. године, а на боловању је од 14.01.2009. године) и да поднесе захтев надлежном здравственом органу ради утврђивања здравствене способности, а што није учинио.

Поред тога, недостављање потврде о привременој спречености за рад може да се сматра повредом или непоштовањем радне дисциплине уколико је то утврђено актом послодавца.

Напомињемо да је чланом 185. Закона о раду, прописан начин достављања акта о правима, обавезама и одговорности запосленог и отказа уговора о раду. Овим чланом уређује се начин достављања и када се сматра да је запосленом извршено достављање – ако није могло да му се учини на прописан начин.

За време трудноће, породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуства са рада ради посебне неге детета послодавац не може запосленом да откаже уговор о раду (члан 187. Закона). Према томе, сагласно са наведеним одредбама Закона, запосленој која се сада налази на породилском одсуству, не може да се откаже уговор о раду.

(Мишљење Министарства рада и социјалне полиције, бр. 011-00-515/2009 од 6. јула 2009)

PROFESORKA SE SKINULA PRED UČENIKOM

Četrdesetsedmogodišnja engleska profesorka En Poli Pejdz mogla bi da završi u zatvoru nakon što je priznala da je obnažila grudi ispred petnaestogodišnjeg učenika, kome ne predaje. Tom prilikom mu je rekla da su joj zbog njega "poludeli hormoni" i da jedva čeka na napuni 16 godina. Profesorka, inače samohrana majka, je upoznala dečaka kada je on počeo da se druži sa njenom tri sina, a više puta je zvala njegovu školu kako bi mu pravdala časove, da bi mogla da provodi što više vremena s njim. Profesorka, koja predaje na univerzitetu u Vigstonu, je suspendovana, a suđenje će joj početi 7. aprila.

„ODLIV MOZGOVA“ I IZ NEMAČKE

Mnogi diplomci se pitaju da li da nastave karijeru na univerzitetu ili da nakon studija radije potraže neko zaposlenje. O tome moraju sami da odluče, ali karijera u nauci ne obećava mnogo u Nemačkoj...Karl-Hajnc Minsk anketirao je naučnike u Nemačkoj i u inostranstvu i utvrdio da naučnici u Nemačkoj teško da mogu da planiraju sa sigurnošću, jer je jednostavno premalo radnih mesta. Minsk kaže: „Trenutna situacija je takva da dobar deo diplomaca ne zna kako dalje. Nemoguće je sa izvesnošću procenjivati šanse i rizike karijere u nauci. Zato mnogi koji ne vide šansu u zemlji odlaze u inostranstvo. I to ne oni najgori, nego oni najbolji.“ Velika Britanija i SAD nude mnogo bolje uslove za rad, kaže Marija-Lujza Erenšventer koja je počela karijeru u Nemačkoj, a onda je nastavila na univerzitetu Aberdin: „Na našem fakultetu je 25 ljudi. Pet Nemaca, dvoje je iz Švedske, dva Kanađanina, ostali su Britanci. Svi su došli sa univerziteta u njihovim zemljama, što znači da smo veoma internacionalni.“

RODITELJI ELEKTRONSKI NADZIRU USPEH

Roditelji u Makedoniji mogu elektronski da nadziru napredak svoje dece. Naime, Makedonske vlasti pokrenule su 23. februara projekat elektronskog dnevnika, koji omogućava roditeljima da putem interneta prate ocene i aktivnosti svoje dece u školi. Projekat treba da bude sproveden u svim osnovnim i srednjim školama ove jeseni.

UČENICA POKUŠALA DA OTRUJE UČITELJICU

Jedna devetogodišnja učenica iz američkog grada Valterboroa u Južnoj Karolini odlučila je da otruje svoju učiteljicu, besna zbog toga što ju je premestila u drugo odeljenje. Kada je učiteljica završila u bolnici, devojčica se pohvalila drugaricama da se pobrinula da se ona više nikada ne vrati u školu, jer ju je otrovala. Priča je brzo stigla do direktora, kome je devojčica priznala da je učiteljici sipala u flašicu sa vodom koktel lekova koje je uzela od roditelja. Slučaj je nakon toga preuzela policija, a učiteljica se, na sreću, oporavila i život joj nije ugrožen.

MAGARCI NOSE ĐAČKE TORBE

Učenici jedne osnovne škole u Italiji više neće morati sami da nose svoje preteške đačke torbe od kuće do škole jer su taj zadatak preuzeli magarci. Ova simpatična akcija pokrenuta je u okviru promocije lokalnog poljoprivrednog sajma, ali se učenicima škole u mestu Godega Sant'Urbano, na severu Italije, toliko dopala da se razmišlja da se ona zadrži do kraja školske godine. Magarice Đudita, Lejdi, Romina i Đuljeta već nekoliko dana nose na smenu đačke torbe na veliku radost mališana, prenosi Ansa. "Zbog entuzijazma koji deca pokazuju za ovu akciju razmišljamo da uvedemo stalni "magareći" prevoz đačkih torbi", kazao je jedan opštinski predstavnik, dodajući da bi deca sigurno tada rado išla u školu. Na ovogodišnjem sajmu, koji počinje sutra, magarci će imati počasno mesto. Posetioći će moći da vide oko 200 primeraka ove domaće životinje iz Italije i inostranstva.

NESPREMNI NASTAVNICI

Anonimna anketa među 3.000 ispitanika iz 25 zemalja pokazala je da dve trećine nastavnika nije bilo spremno za ono što ih je dočekalo u učionici. Iako postoje razlike od zemlje do zemlje, društvo uglavnom ne ceni nastavničku profesiju, učitelji imaju male plate, a malo je mladih koji žele da se bave ovim zanimanjem. Inače, u zemljama OECD-a 64 odsto obrazovnog budžeta ide na plate prosvetnih radnika, dok je u Srbiji taj procenat 97. Ovo su samo neki od najnovijih rezultata istraživanja stručnjaka OECD-a, koji su ovih dana predstavljeni nastavnicima širom Srbije, s ciljem da se naši prosvetni radnici upoznaju sa najnovijim pravcima u obrazovanju u Evropi i svetu. Ekspert ove organizacije, Trejsi Brns, koja je u našim školama predstavljala pet publikacija na ovu temu, a koje će za nekoliko dana biti dostupne i na srpskom jeziku, kaže za naš list da su u suštini nastavničke muke uglavnom – iste.

UČENICI I NASTAVNICI GLUME U ISTOJ PREDSTAVI

Inspiraciju za novu predstavu koju učenici i nastavnici u OŠ "Avram Mrazović" pripremaju od oktobra, a čija je premijera u petak, 5. marta, rediteljka Suzana Sekulić pronašla je u narodnoj brojalici "Videh čudo pre neviđenog". "Svaki glumac je dobio šansu da dâ svoj maksimum, svi imaju jednako teksta, stalno su na sceni i imaju mogućnost da naprave čudo" - kaže ona. U predstavi ima 22 učesnika, od toga sedam odraslih, dok su ostali uzrasta od trećeg do osmog razreda. "Ovo nam je osma predstava, od toga su tri bile nastavničke, a sve ostale smo radili sa decom. Sa njima je lepo raditi jer se divno družimo i doživljavamo nas na drugačiji način što je jako dobro, ali je lakše raditi sa odraslima. Lepo se družimo na probama, opuštano je i kao da smo na nekoj terapiji. Kolege prate naše aktivnosti, zadovoljni smo i ponosni jer smo jedna od retkih škola koja ima ovakav oblik aktivnosti. Učenici nas doživljavaju kao prijatelje, poštuju nas i razvijamo bliskost sa njima" - kaže učiteljica Branka Savić, koja već trideset godina radi u prosveti. Miljana Drinčić, Jovan Obradović i Marko Vučković, učenici su osmog razreda i ovo im je treća predstava. Oni kažu da je za dobro funkcionisanje predstave neophodno da ozvučenje, muzika i glumci budu dobri. - Dopada mi se što svako ima jednak udeo u predstavi, odlični su kostimi i scena, i nadam se da će se dopasti našim vršnjacima. Raditi i družiti se na ovakav način sa nastavnicima je dragoceno iskustvo - kaže Miljana Drinčić.

UČITELJICA NAPASTVOVALA UČENIKA

Amy Victoria Beck učiteljica engleskog jezika, priznala je da je imala aferu sa 14-godišnjim učenikom. Afera je trajala 6 meseci i ona će biti izvedena pred sud. Učiteljica će biti optužena za nezakoniti seks sa osobom mlađom od 16 godina, i za oralni seks sa osobom mlađom od 16 godina, a priznanje svih seksualnih aktivnosti koje je upražnjavala sa svojim učenikom, može joj doneti kaznu i do 7 godina zatvora.

ZAGRLJAJ ZA GINISA

Dvojica studenata sa univerziteta Salford u Mančesteru oborili su rekord u najdužem zagrljaju u dobrotvorne svrhe. Fajsal Mohjud-Din i Mohamed Azem ostali su zagrljeni 24 sata i 17 minuta, što je za 16 minuta duže od prethodnog rekorda. Kako prenosi Bi-Bi-Si, ovom akcijom oni su želeli da prikupe novac za novo onkološko odeljenje bolnice u Oldamu. Studenti su izveli ovaj podvig da bi skrenuli pažnju na ovu opaku bolest koja može svakog da zadesi. Zagrljaj je logo bolnice u Oldamu. Mohjud-Din, talentovani sprinter koji namerava da učestvuje na Olimpijadi 2012. godine, kazao je, posle oborenog rekorda, da je "ovo bilo više maraton nego sprint".